

Protocol Festiu de la Vila de Gràcia

Protocol Festiu de la Vila de Gràcia

Ratificat pel Plenari del Districte el 3 de maig de 2018

No es revigoritza la tradició recuperant-la o mantenint-ne el sentit primigeni, que la convertiria en una cosa encarcerada, sinó reinterpretant-la i revitalitzant-la.

SALVADOR CARDÚS

Edita
Ajuntament de Barcelona.
Districte de Gràcia 2021

President del Consell del Districte de Gràcia
Ferran Mascarell
Regidor del Districte de Gràcia
Eloi Badia
Coordinació i producció editorial
Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia,
Taller d’Història i Districte de Gràcia

Fotografies
Peus de foto cobertes
Portada:
L’Àliga de Gràcia (2019)
Contraportada:
El carrer de Verdi del Mig (2015)
Solapa esquerra:
La Diabòlica de Gràcia (2018)
Solapa dreta:
Representació de la Revolta de les Quintes (2015)
Autor: Josep Maria Contel

Relació de fotògrafs i imatges

Josep Maria Contel

Pàgines: 10, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 35, 36, 39, 41, 43, 44, 45, 51, 53, 55, 58, 60, 65, 67, 69, 78, 80, 83, 87, 88, 89, 93, 95, 96, 97, 99, 100, 104, 107, 109, 110, 113, 115, 117, 119, 121, 122, 125, 129, 130, 132, 136, 138, 140, 141, 143, 148, 149, 153, 155, 156, 158, 160, 161, 169, 171, 172, 173, 174, 176, 177, 178, 182, 184, 187, 189, 190, 193

Sergi Moriana / Fons de la Fundació Festa Major de Gràcia

Pàgines: 47, 48, 63, 71, 74, 76, 77, 126, 134, 144, 145, 147, 150, 152, 157, 163, 164, 165, 180

Josep Barrillón / Fons Núria Barrillón

Pàgines: 4, 198

Ramírez / Fons Margarida Padrós Torres

Pàgina: 6

Arxiu del Districte de Gràcia

Pàgina: 200

Arxiu de la Parròquia de Sant Joan

Pàgina: 8

Agustí Codinach Yzquierdo / Fons de la Fundació Festa Major de Gràcia

Pàgines: 25, 72

Arxiu de JMC

Pàgina: 34

Ariadna Borràs / Fons de la Fundació Festa Major de Gràcia

Pàgina: 56

Jordi Lladó

Pàgina: 102

Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Pàgina: 194, 196

Oriol Bonet Torrella / Fons Maria Bonet

Pàgina: 204

Montse Torres i Muñoz

Pàgina: 37, 85, 91, 167

Agraïments

A tots els festers i festeres que amb il·lusió i compromís fan possibles les festes i la tradició a Gràcia. Molt especialment a les persones que formen part de la Comissió de Seguiment del Protocol Festiu de la Vila de Gràcia.

Disseny gràfic i maquetació
Fons Gràfic

Revisió lingüística i correcció d’estil
Contextuàlia

Impressió
Uan·Tu·Tri

Dipòsit legal: B.5525-2021

Nom Tractament: Gestió d’informació regular sobre l’activitat municipal.
Responsable: Ajuntament de Barcelona – Gerència Municipal. Pl. Sant Jaume, 1, 08002 – Barcelona.
Delegat de protecció de dades: https://seuelectronica.ajuntament.barcelona.cat/ca/proteccio-de-dades/contacteu-amb-delegat-proteccio-dades Av. Diagonal 220, 4a planta 08018 – Barcelona.
Finalitat del tractament: Gestionar la tramesa d’informació regular sobre l’activitat municipal.
Legitimació del tractament: Consentiment informat i explícit.
Afectats pel tractament: Persones que volen rebre informació municipal.
Exercici de drets: Podeu accedir a les vostres dades, sol·licitar-ne la rectificació o supressió, oposar-vos al tractament, sol·licitar la limitació o portabilitat, si s’escau, enviant la vostra sol·licitud a l’adreça de l’Ajuntament de Barcelona o mitjançant la seva seu electrònica. Podeu utilitzar els formularis específics que trobareu a: https://seuelectronica.ajuntament.barcelona.cat/ca/proteccio-de-dades/quins-drets-tinc-sobre-meves-dades.
Termini de conservació: Les vostres dades seran eliminades un cop complertes les obligacions legals derivades de la gestió de l’activitat.
Reclamacions: Podeu presentar un exercici de tutela de drets al Delegat de protecció de dades de l’Ajuntament de Barcelona: https://seuelectronica.ajuntament.barcelona.cat/ca/proteccio-de-dades/a-qui-puc-recor-rer o bé una reclamació adreçada a l’APDCAT, mitjançant la seu electrònica de l’Autoritat (https://seu.apd.cat) o per mitjans no electrònics (Rosselló, 214, 08008 Barcelona).
Categoria de les dades Identificatives, Menors d’edat.
Procedència de les da-des: Del propi interessat.
Cessions: No.
Transferències internacionals: No.
Seguretat: Les mesures de seguretat implantades es corresponen amb les previstes a l’Annex II del Reial Decret 3/2010, de 8 de gener, pel que es regula l’Esquema Nacional de Seguretat (ENS) en l’àmbit de l’Administració Electrònica per a garantir la seguretat dels sistemes d’informació que donen suport als diferents tractaments de dades duts a terme per l’Ajuntament de Barcelona.

Índex

Introducció **7**

Festes **10**

Imatgeria festiva **100**

Grups i colles de cultura popular **132**

Les músiques **178**

Annexos **194**

Criteris que cal considerar a l’hora d’ampliar els elements d’aquest Protocol, amb raonaments de caràcter històric, social i cultural **197**

Implicacions de l’aprovació del Protocol Festiu de la Vila de Gràcia **199**

Directori d’entitats de cultura popular de Gràcia **201**

Bibliografia **205**

Webgrafia **207**

*Reproducció de l'ermita de Sant Medir
de la colla Romeria de Sant Medir Antiga
(la Ció), a la dècada de 1950.*

Vigília de Reis de 1949, a l'escala del carrer d'Astúries, número 85.

Introducció

El fet festiu a Gràcia ve del segle XVII, tot i que es popularitza al segle XIX, quan assoleix el que avui es pot denominar com a «cultura popular». A Gràcia, com a vila històrica, centenars de persones en formen part i dediquen hores, energia i esforç a mantenir tradicions, tant les antigues com les noves. Les diferents entitats relliguen les veïnes i els veïns en un projecte comú: la vivència ancestral de les tradicions, però no pas unes tradicions estàtiques i inamovibles, sinó unes tradicions que estan al servei de cada persona que les viu, perquè cadascú viu la tradició i viu la festa a la seva manera. Això sí, amb un eix comú: la festa es viu al carrer, que és l'espai públic que comparteixen veïnes i veïns, i que és on totes les diferències s'esvaneixen mentre es balla al so dels timbals, es recullen caramels, s'escolten les gralles, s'esquiven les guspines de foc o s'admiren els balls de gegants quan surten a la plaça, entre altres propostes d'un extensíssim programa tradicional que es reviu cada any.

Gràcia té festes de tota mena: de foc, de bastoners, de castellers, de trabucaires, de geganters..., amb un imaginari festiu que inclou elements de tota mena: l'Àliga, gegants, dracs, bèsties de foc..., i propostes de cultura popular, que van des de les festes més tradicionals i que se celebren arreu del territori: Carnaval, aplecs de sardana, correfocs, cercaviles, Carteres Reials..., fins a d'altres de més pròpies i característiques de la vila de Gràcia: guarniments de la Festa Major, Sant Medir, els

Foguerons, Sant Joan, la Revolta de les Quintes... Una família festiva i unes expressions festives que no paren de créixer, perquè neixen noves celebracions, noves entitats, o es dissenyen nous elements de l'imaginari festiu, alhora que les tradicions evolucionen amb les persones que comparteixen carrers i places cada dia, tot l'any. Les tradicions, doncs, viuen en les persones i creixen amb les persones que, amb tenacitat, voluntat i passió, les mantenen a flor de pell, les persones que traslladen la passió als més petits i a les veïnes i veïns, a les persones que visiten el barri i, també, a les que s'ho miren de lluny.

La cultura popular de Gràcia és un ens viu, en constant evolució, que es mou, que creix i que s'adapta als nous gustos i a les noves propostes de les persones que viuen —de fa poc o de fa molt temps— a la vila. És cultura viva que recull els canvis de la societat mitjançant les tradicions, que amplia l'imaginari festiu i que modifica el calendari de celebracions i d'esdeveniments, uns canvis que es regulen mitjançant el Protocol Festiu, que marca els ets i uts de cada festa. La cultura popular és, doncs, un eix vertebrador de la societat, que neix a cada carrer i creix a cada plaça, i, per extensió, a la ciutat, com un arbre que té les arrels en les vivències de cada persona que viu a Gràcia, o que hi passa, que hi fondeja una temporada o que s'hi queda tota la vida, unes arrels que creixen a cada casa i que d'allà surten als carrers, on es fan fortes i, finalment, s'expandeixen pel territori.

La Processó de Corpus, a l'altura del carrer de l'Encarnació amb el de Montmany, l'any 1952.

El primer Protocol Festiu de Gràcia es va aprovar en el Plenari del Districte el 23 de gener de 2007. Uns quants anys més tard, el 14 de març de 2011, se'n va aprovar la primera revisió, després que s'hagués treballat durant molts mesos en la Comissió de Seguiment del Protocol Festiu de Gràcia, i, així, s'establiren les bases de la cultura popular a la vila de Gràcia pel que fa a les festes, a les figures festives i als grups i colles de cultura popular.

Un document que ha servit des d'aleshores, primer, per a protegir les diferents festes que se celebren i, segon, per a establir l'estructura que s'ha de seguir en els actes de cultura popular, tant pel que fa al calendari tradicional festiu gracienc com pel que fa als recorreguts, a l'ordre que s'ha de respectar a les cercaviles, a les colles de cultura popular, a les figures, etcètera, i, a més, també ha permès regular la incorporació de nous elements festius.

Després d'uns quants anys de funcionament, entitats i Districte van creure convenient de fer una altra revisió del Protocol Festiu, per tal d'adequar-lo a la realitat actual. Així, a partir del març de 2017, la Comissió de Seguiment del Protocol Festiu de Gràcia, amb el suport dels tècnics de la Direcció de Serveis a les Persones, va revisar a fons el contingut del Protocol, de manera que coordinà i impulsà el projecte, a més de treballar-ne a fons cada apartat i cada element. La Comissió convocà cinc sessions de treball, durant les quals es tractaren els temes principals que calia esmenar i es debaté cada qüestió fins que s'arribà a un consens.

D'aquestes sessions de debat i de treball sorgiren una seixantena d'esmenes que afectaren els tres eixos en què s'articula el Protocol Festiu i entre les quals destaquen les següents:

1. Incloure en l'apartat de «Festes» el reconeixement de la Festa de l'Home dels Nassos.
2. Incorporar a l'apartat «Imatgeria festiva» el reconeixement de la figura de l'Atzeries de La Vella de Gràcia, de la nova parella de gegants Pau i Llibertat, del Pepitu Campanar Nou, de l'Home dels Nassos i de l'Àliga de Gràcia.
3. Recollir a l'apartat «Grups i colles de cultura popular» el reconeixement de noves seccions de les colles de cultura popular i la creació de l'Associació l'Àliga de Gràcia.

Finalment, en la sessió de 19 de març de 2018, la Comissió de Seguiment del Protocol Festiu de Gràcia va aprovar el text definitiu, que va ser ratificat pel Plenari del Districte el 3 de maig de 2018.

Així com la cultura popular és un fet vertebrador que sol ultrapassar els límits territorials, el fet festiu i el seu imaginari solen interessar més enllà de les persones que en són protagonistes. Per aquestes raons, el fet festiu de Gràcia queda recollit en aquestes pàgines, amb la voluntat que tothom que hi tingui interès pugui conèixer-ne l'essència.

Festes

Carnaval de Gràcia, l'any 2015.

Revetlla de Sant Joan,
l'any 2019.

Tradició seria allò del passat que subsisteix en una societat i que és acceptat per un cert consens compartit de creences [...]. La imatge de la continuïtat és la que més s'avé amb tradició, però, més que una continuïtat immòbil, cal que es fonamenti en la transformació.

JAUME AYATS

Cavalcada de les Carteres Reials

4 de gener.

Origen

La festa de Reis sempre ha estat present a Gràcia, primer, als comerços i amb els envelats de la Fira de Reis que s'instal·laven en diverses places de la vila, on dies abans de la festa un rei recollia les cartes dels més petits. A la segona meitat dels anys vuitanta del segle xx, i amb la col·laboració dels organitzadors de la Cavalcada de Sant Andreu de Palomar, que celebraven la seva el dia 5 de gener, s'escollí el dia 4 per aprofitar els mateixos carruatges per a la Cavalcada de Gràcia. A començament dels anys noranta del segle xx va desaparèixer la Cavalcada i els Carters Reials van aparèixer a la plaça de la Vila pel carrer de Mozart, darrere dels Gegants de Gràcia. L'any 2002 els Carters Reials van sortir de l'Orfeó Gracienc i van fer una passejada per diferents carrers de Gràcia fins a la plaça de la Vila. I el 2003 es va recuperar de nou la Cavalcada, que en pocs anys

es consolidà amb una rellevància notable i va incorporar carrosses i comparses a peu. Des del 2009 es van canviar els Carters per Carteres per tal de donar més protagonisme a les dones en aquesta festa.

Organització

La Fundació de la Festa Major de Gràcia, amb la col·laboració d'entitats i particulars.

Descripció

La Cavalcada recorre diferents carrers de Gràcia i acaba a la plaça de la Vila, on les Carteres Reials de Ses Majestats els Reis d'Orient, arribades amb carruatges de cavalls ornamentats, surten al balcó de l'Ajuntament mentre s'escolta *El Messies* de Händel i des del campanar cau una pluja de paperets. Les Carteres Reials fan un breu parlament i després, en un tendal instal·lat a la plaça, reben les cartes dels infants.

Les Carteres Reials de Gràcia, l'any 2015.

El Patge Carbonilla,
l'any 2017.

Cavalcada de les
Carteres Reials,
l'any 2019.

Foguerons de Sant Antoni de sa Pobla a Gràcia

Els darrers dijous, divendres i dissabte del mes de gener.

Origen a Gràcia

El 1992 Antoni Torrens, veí de sa Pobla, a Mallorca, i Medalla d'Honor de Barcelona (1997), proposà fer un fogueró a la plaça del Diamant com els que es feien des de feia segles a Mallorca per Sant Antoni, per tal que els seus fills, estudiants universitaris residents a Barcelona, poguessin gaudir de la revetlla mallorquina. A partir d'aquell fet, es van apuntar a participar-hi diferents carrers i després, amb la incorporació de la Federació de la Festa Major de Gràcia (avui, Fundació Festa Major de Gràcia), la participació va anar creixent. Posteriorment, s'hi involucraren les colles de cultura popular de Gràcia i l'esdeveniment va evolucionar cap a la festa que coneixem avui dia.

Organització

La Federació de Foguerons de sa Pobla a Gràcia, que està formada per l'Associació Cultural Albopàs, la Fundació Festa Major de Gràcia, la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia, el Centre Artesà Tradicionàrius, El Cargol Graciós i la Federació de Colles de Sant Medir.

Descripció

Dijous a la nit es fa una glosada i una degustació de productes illencs al Centre Artesà Tradicionàrius. Divendres té lloc un concert i un ball amb grups illencs al Centre Artesà Tradicionàrius. I dissabte al vespre es fa l'acte central; abans, a la tarda, hi ha la recepció d'autoritats a la seu del Districte, acte que s'acompanya amb una sonada de xeremiers.

Seguici

El recorregut s'inicia a la plaça de la Vila, continua pels carrers del Penedès, de Puigmartí i de Torrijos, i finalitza a la plaça de la Virreina.

Foguerons de Sant Antoni a Gràcia,
l'any 2016.

Glosadors a la plaça del Diamant, l'any 2017.

Participants

Colles de ball i colles de cultura popular de Gràcia, i colles mallorquines, amb l'ordre següent:

1. Els Trabucaires de Gràcia.
2. Els xeremiers illencs i els sacaires catalans.
3. Les autoritats i els organitzadors illencs i catalans.
4. L'Àliga de Gràcia.
5. Els Capgrossos, els Gegantons i els Gegants de Gràcia.
6. Els Bastoners de Gràcia.
7. L'Esbart Comtal i Bastoners de Barcelona.
8. Els Malsons de La Vella.
9. Els Escuats de La Malèfica del Coll.
10. Els dimonis d'Albopàs de Sa Pobla.
11. La colla de diables La Vella de Gràcia.
12. El Drac de Gràcia.
13. La colla de diables La Diabòlica de Gràcia.
14. La colla de diables La Malèfica del Coll.
15. El Gaudiamus, el Drac del Coll.
16. L'Atzeries de La Vella.
17. Els Castellers de la Vila de Gràcia.

Quan arriben a la plaça de la Virreina, les autoritats encenen el fogueró mentre els cantadors, els ximbombers i els xeremiers interpreten la tonada de Sant Antoni, la tonada del ball dels dimonis de sa Pobla. A continuació, tenen lloc els diferents lluïments de les colles de cultura popular i s'interpreta *Timbgrallers*, himne de les colles de cultura popular de Gràcia.

El lluïment deixa pas a la revetlla, amb les ximbombes, els cantadors i els glosadors.

Als foguerons de tots els carrers i les places que hi participen es fa la torrada de pa mallorquí amb els

productes típics de Sant Antoni: botifarrons, sobrassada i llom.

Cap a les onze de la nit, comença el ball a la plaça de la Virreina amb grups que interpreten balls i danses: jotes, fandangos i boleros.

Encesa del fogueró, l'any 2019.

Torrant els botifarrons al fogueró, l'any 2018.

Carnaval

Les dates del Carnaval tenen la base en el calendari lunar.

Origen

A Gràcia, d'abans de la Guerra Civil, es recorden com a elements festius propis del Carnaval gracienc el *Ball de barraló* de dimarts de Carnaval, els balls de màscares i l'enterrament de la sardina de Dimecres de Cendra, o les *Murgues*, cançons satíriques cantades amb una murga, que és un instrument fet amb una canya i paper de fumar.

Un cop acabada la guerra, el franquisme va prohibir aquesta festa, que només es va continuar celebrant en algunes poblacions, com ara Sitges. Gràcia només tenia la dispensa per a organitzar un petit Carnaval per a la canalla al Saló Verdi, que era on avui hi ha les sales 4 i 5 del cinema. Amb l'arribada de la democràcia, la festa es va anar recuperant a poc a poc gràcies a l'Associació de Veïns de la Vila de Gràcia (actualment, Associació Veïnal Vila de Gràcia), que participà en les rues de la ciutat els primers anys de la democràcia. L'anomenat Consell dels Bulls va ser l'encarregat

de fer el primer ban satíric de Gràcia, l'any 1980. Després, aquesta celebració sempre ha estat marcada per alts i baixos, però, malgrat això, la festa se celebra cada any.

Organització

La Coordinadora del Carnaval a Gràcia, que actualment està formada exclusivament per la Fundació Festa Major de Gràcia, amb la col·laboració de diferents entitats.

Descripció

Dissabte a la tarda té lloc la Rua de Carnaval de Gràcia, que inicia el recorregut als Jardinets de Gràcia, a la plaça de Nicolás Salmerón, puja pel carrer Gran de Gràcia fins a la travessera de Gràcia, continua pels carrers de Torrijos, de Puigmartí, del Torrent de l'Olla i del Diluvi, i acaba a la plaça de la Vila. En la cercavila participen carrosses, comparses i veïns i veïnes que, a títol particular, es disfressen i surten al carrer. Obre la cercavila la carrossa amb el rei

Carnestoltes. Un cop a la plaça de la Vila, des del balcó de la seu del Districte, el rei Carnestoltes llegeix el ban i es lliuren premis a les millors comparses, carrosses i disfresses de la rua.

El rei Carnestoltes, l'any 2016.

Comparsa de la Rua de Carnaval,
l'any 2018.

Comparsa de la Rua de Carnaval,
l'any 2018.

Colla del Cau, l'any 2019.

Sant Medir

3 de març. Si s'escau en diumenge, la Federació de Colles de Sant Medir, en Assemblea General, decidirà si es fa en dilluns o en dissabte.

Origen

L'origen de la festa de Sant Medir és una promesa que va fer, cap a 1830, el forner Josep Vidal i Granés, que tenia el negoci al carrer Gran de Gràcia. Aquest forner va prometre que si se li solucionava un problema que tenia, aniria cada any en romiatge a l'ermita de Sant Medir.

La Colla de Sant Medir, segons el que explica Jordi Albertí, probablement estava inspirada en l'organització de les colles d'obrers i dels diferents gremis d'artesans de Barcelona. A partir d'aquell moment, primer terç del segle XIX, diferents grups de persones, les anomenades «colles», van seguir la iniciativa de Josep Vidal i Granés.

Organització

La festa és organitzada per la Federació de Colles de Sant Medir, fundada el 1926 i refundada després de la Guerra Civil, l'any 1951. El 2011 hi va col·laborar la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.

Descripció

Les colles s'organitzen encapçalades pel cos de bandera, compost per tres genets muntats a cavall i la bandera de la colla, que porta el banderer. La resta de romeves i romeus van muntats en cavalls, en carruatges o en camions, i els acompanya un grup de música. Les colles baixen per ordre d'antiguitat i encapçala la desfilada la colla a la qual correspon fer-ho segons la roda que se segueix any rere any, establerta per la Federació.

Els símbols que porten les romeves i romeus durant la festa són el llacet amb una fava, la medalleta del sant i un pomot de violetes.

El dia de Sant Medir tenen lloc, al matí, les desfilades de totes les colles de Gràcia i alguna de Sant Gervasi pels principals carrers de la vila.

Al migdia, en arribar les colles de romiatge, se celebra la missa en honor del sant a l'ermita de Sant Medir, a Sant Cugat, i en acabat es fa la imposició de llaçades a les banderes. Si plou, la missa i la

imposició de llaçades es traslladen a alguna de les parròquies de Gràcia.

A la tarda, a les vuit del vespre, la sortida té lloc des del carrer de Nil Fabra i el carrer de Sant Salvador, i es baixa pel carrer Gran de Gràcia fins als Jardinets. Les colles de Sant Medir llancen caramels al públic, que es prepara amb bosses, paraigües i altres estris per recollir-ne el màxim nombre.

La Federació de Colles de Sant Medir ha estat distingida amb el Catàleg del Patrimoni Festiu de Catalunya, la Creu de Sant Jordi i el Premi Vila de Gràcia.

Sant Medir

Altres actes de la Festa de Sant Medir són els següents:

Ofrena floral al monument a les colles de Sant Medir, sopar de germanor de les colles de Sant Medir, benedicció de caramels, caminada a l'ermita, concursos, etcètera.

La caminada que organitza la Colla Monumental, amb la col·laboració de la Federació de Colles de Sant Medir, té lloc el diumenge abans de la diada de Sant Medir.

La Festa del Pregó de Sant Medir, que habitualment se celebra dos caps de setmana abans del dia 3 de març, intenta no coincidir amb la Festa de Santa Eulàlia. En aquesta festa es fa una ofrena floral al monument a les colles de Sant Medir, a la plaça de Trilla. L'obra, creada per Núria Tortras l'any 1969, està formada per un monòlit de granit rosa, amb un baix relleu de bronze amb motius al·lusius a les colles de Sant Medir. Seguidament, s'inicia una cercavila amb les colles de cultura popular que va baixant pel carrer Gran fins al carrer de Sant Domènec, on les colles de foc fan els

seus lluïments, i d'allà es dirigeix cap a la plaça de la Vila, on el recorregut s'acaba amb l'exhibició de les colles de dia. Paral·lelament, a la mateixa plaça de la Vila, es duen a terme les activitats infantils programades (tallers, jocs, passejada a cavall...) i cap a tres quarts d'una, amb les banderes de les colles al balcó, és l'hora del pregó, que inicia la Festa de Sant Medir. Posteriorment, en un acte més privat, es traspasa la bandera de la Federació de Colles de Sant Medir i s'intercanvien obsequis amb el Districte.

Organització

La Federació de Colles de Sant Medir, amb la col·laboració de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.

Colla La Pessigolla, l'any 2019.

Diada Castellera de Sant Medir

La Diada Castellera de Sant Medir, un cop s'han posat d'acord la Federació de Colles de Sant Medir i els Castellers de la Vila de Gràcia, quan se celebra a Gràcia, s'ha de fer en una data que no coincideixi amb la celebració de Sant Medir que es fa a la Bordeta, al barri de Sants, que normalment és el diumenge posterior al dia 3 de març, excepte quan cau en divendres o en dissabte; en aquest cas, es trasllada al diumenge de la setmana següent.

Origen

Sant Medir és un sant que uneix tres poblacions: Gràcia, Sants i Sant Cugat. Aquestes tres poblacions tenen colla castellera i cada any celebren aquesta festa tan especial programant una Diada Castellera. La seu de la diada és rotatòria i cada tres anys se celebra a Gràcia. El primer cop que es va programar va ser el 24 de maig de 1998, a Sants.

Organització

La Federació de Colles de Sant Medir i els Castellers de la Vila de Gràcia. Hi col·laboren els Castellers de Sants i els Castellers de Sant Cugat.

Descripció

L'actuació es desenvolupa amb les tres rondes habituals de castells i una de pilars. A part dels Castellers de la Vila de Gràcia, hi participen els Castellers de Sants i els Castellers de Sant Cugat. Durant els castells sona el *Toc de castellers*. L'actuació s'acaba quan els grallers i els tabalers interpreten el *Toc de vermut*.

Colla La Parròquia de Sant Medir,
l'any 2019.

Colla Victòria, l'any 2019.

Revolta de les Quintes

Durant el mes d'abril.
Consta de diferents festes i diades.

Origen

L'origen d'aquesta festa a Gràcia és el 2001. Els primers anys només es programava la Diada Castellera de la Independència i, posteriorment, s'hi van afegir més activitats. Comemora la Revolta de les Quintes de 1870, quan els veïns de la vila s'aixecaren contra la crida d'una

nova lleva de joves perquè anessin a l'Exèrcit. Durant tots aquells dies de revolta, la campana de la torre de la plaça de la vila de Gràcia va tocar a sometent.

La celebració de la Revolta de les Quintes té la distinció dels Premis Vila de Gràcia.

La Revolta de les Quintes de 1870.

Representació de la Revolta de les Quintes, l'any 2016.

Representació de la Revolta de les Quintes,
l'any 2016.

Diada Castellera de la Independència

Se celebra un dia del mes d'abril en coordinació amb la resta d'actes de la commemoració de la Revolta de les Quintes.

Origen

La primera Diada Castellera de la Independència es va celebrar l'1 d'abril del 2001. La festivitat, que parteix d'una idea d'Albert Musons, neix per recordar que la vila de Gràcia va ser independent i per fomentar el sentiment gracienc. Tot i que la independència de Gràcia va tenir lloc el 6 de juliol de 1870, la diada se celebra a començament d'abril per recordar la Revolta de les Quintes.

Organització

Els Castellers de la Vila de Gràcia, amb la col·laboració de les colles de cultura popular de Gràcia.

Descripció

Primer, es fa un pilar a l'antiga a la plaça de la Vila en què els membres del tronc van com els castellers del segle XIX i que, si pot ser, es fa sense mans.

Posteriorment, té lloc una cercavila amb les colles de cultura popular de Gràcia fins a la plaça de la Revolució, amb el recorregut següent: carrers del Penedès, de

Pilar a l'antiga,
l'any 2019.

Puigmartí i de la Mare de Déu dels Desemparats, i plaça de la Revolució.

A la plaça de la Revolució es fa l'actuació, de la manera següent: tres rondes de castells i una de pilars. A part dels Castellers de la Vila de

Gràcia, hi participen dues colles convidades. Mentre es carreguen els castells s'interpreta el *Toc de castells*. L'actuació es dona per finalitzada quan els grallers i els tabalers interpreten el *Toc de vermut*.

Revolta de les Quintes

Diada dels Trabucaires de Gràcia i representació de la Revolta de les Quintes

Diada dels Trabucaires de Gràcia

Durant el mes d'abril —els fets de la Revolta de les Quintes van ocórrer entre el 4 i el 9 d'abril de 1870—, tenint en compte la Setmana Santa, la Diada Bastonera i la Diada Castellera de la Independència.

Origen

El 2006 té lloc la primera Diada dels Trabucaires, a càrrec dels Trabucaires de Gràcia, una colla fundada el 2003, però que, oficialment, es va presentar en societat el 2004. La diada té lloc en el marc de la celebració de la Revolta de les Quintes.

Organització

Els Trabucaires de Gràcia.

Descripció

La diada comença amb la cercavila dels Trabucaires de Gràcia i de les colles de trabucaires convidades per diferents carrers. El recorregut s'acaba a la plaça de la Vila de Gràcia, on les colles fan els lluïments corresponents i la galejada final.

Representació de la Revolta de les Quintes,
l'any 2016.

Revolta de les Quintes

Representació de la Revolta de les Quintes

El mateix dia de la Diada dels Trabucaires de Gràcia.

Origen

Prenent com a referent la Revolta de les Quintes de 1870, l'any 2007 els Trabucaires de Gràcia van organitzar, en el marc de la seva Segona Trobada, la primera representació de la Revolta de les Quintes a la plaça de la Vila, impulsada a partir d'una idea d'Albert Cortés i de Josep Maria Contel, i en la qual es recreen els fets que van ocórrer l'abril de 1870.

Organització

Els Trabucaires de Gràcia, amb la col·laboració del Taller d'Història de Gràcia, el Cercle Catòlic, el Centre Moral de Gràcia, la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia, el Grup 1850, la Comissió de Festes del Carrer de Mozart, la Coordinadora de Trabucaires de Catalunya, la Fundació Festa Major de Gràcia i l'Esbart Comtal i Bastoners de

Barcelona, així com diferents persones i altres entitats que participen en la representació.

Descripció

Un grup de dones i d'homes, vestits de l'època que es representa, es troben a la plaça de la Vila de Gràcia quan uns personatges comencen a relatar els fets que van ocórrer el 1870. En aquest moment, els actors que interpreten els vilatans i vilatanes comencen a manifestar-se demanant l'abolició de les quintes. Així, la revolta es comença a teixir i es produeix l'assalt a l'Ajuntament, la construcció de les barricades i la resistència. La representació continua amb l'aparició dels soldats, la batalla final i l'assalt a les barricades.

Aquesta representació va obtenir el Premi Vila de Gràcia 2015, a títol col·lectiu.

Representació de la Revolta de les Quintes,
l'any 2016.

Revolta de les Quintes

Diada Bastonera

Se celebra durant el mes d'abril —en el marc de la celebració de la Revolta de les Quintes—, tenint en compte la Setmana Santa, la Diada dels Trabucaires i la Diada Castellera de la Independència.

Origen

El 1999 va tenir lloc la primera Diada Bastonera de Gràcia. L'organitzen de manera alterna les dues colles de Gràcia: els Bastoners de Gràcia i l'Esbart Comtal i Bastoners de Barcelona, excepte en el període 2007-2010, en què la van organitzar els Bastoners de Barcelona. Les sis primeres diades es van celebrar al mes d'octubre i a partir de la setena va passar a coincidir amb la Revolta de les Quintes. L'objectiu és difondre la pluralitat i la singularitat de les diferents formes de ballar bastons, enfortir les relacions amb les altres colles i preservar la cultura popular.

Organització

La Colla de Bastoners de Gràcia i l'Esbart Comtal i Bastoners de Barcelona.

Descripció

A la Diada Bastonera es conviden colles bastoneres d'altres poblacions de Catalunya. L'estructura de la jornada comprèn una cercavila pels principals carrers i places de la vila. La colla organitzadora va al final de la cercavila i la no organitzadora, al començament.

Bastoners de Barcelona
a la Diada Bastonera
de Gràcia, l'any 2017.

*Bastoners de Barcelona
a la Diada Bastonera de Gràcia,
l'any 2017.*

Bastoners de Gràcia a la Diada Bastonera de Gràcia, l'any 2017.

Festa Major de Gràcia

Del 15 al 21 d'agost.

Origen

La Festa Major de Gràcia forma part de l'ADN del nostre territori. Així ha estat des de fa més de dos segles d'història, sense perdre mai la condició de festa veïnal i d'esperit participatiu entre tots els col·lectius organitzadors. Dos-cents anys de trajectòria amb alts i baixos, fruit de canvis socials i polítics arreu de Catalunya, i amb repercussió directa en el dia a dia de la vila de Gràcia.

Al començament, la Festa Major de Gràcia se celebrava pels volts del 25 de març, festivitat de l'Anunciació d'acord amb la tradició cristiana. Però, a partir de la dècada de 1830, arran de la desamortització del convent dels Josepets i la desaparició de l'orde de les Carmelites, l'església de Santa Maria de Jesús es convertí en la primera parròquia gracienc de la història, de manera que la festivitat es va traslladar al 15 d'agost, dia de l'Assumpció.

Posteriorment, a partir de les acaballes del segle XIX, les

ornamentacions que fins aleshores s'havien fet servir per als balcons dels pisos principals, com ara branques, banderetes o tires de paper retallat de diferents colors, van anar donant pas a les primeres posades en escena dels guarniments que coneixem avui en dia.

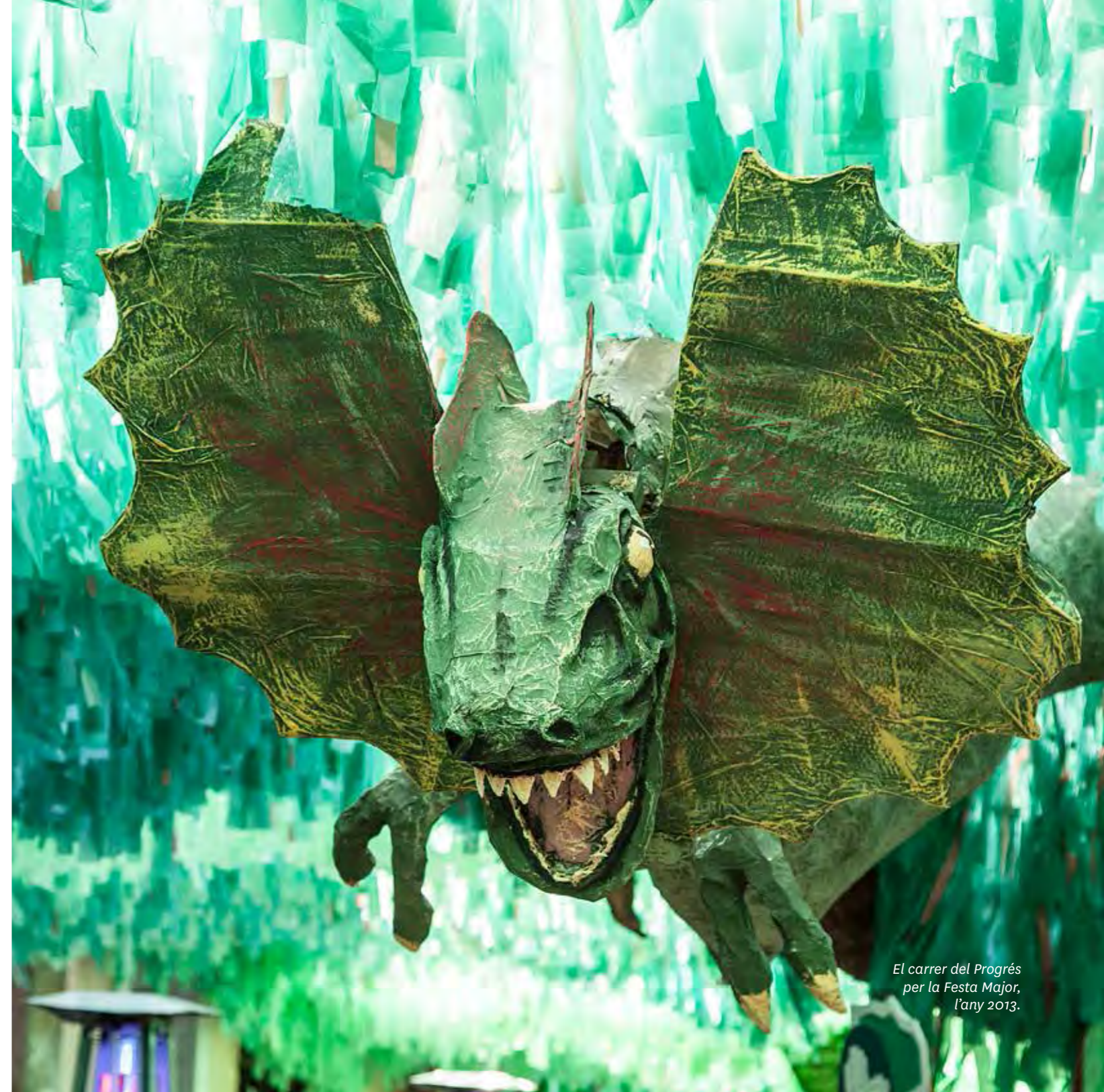
Més recentment, a la dècada dels seixanta del segle XX, la Festa Major de Gràcia va viure un dels moments de màxima decadència, fins al punt que només es van guarnir quatre carrers de la vila. Afortunadament, uns quants anys més tard, amb l'arribada de la democràcia, la situació es va capgirar de manera molt positiva, quan es van guarnir una gran quantitat d'espais i es van dinamitzar nombroses activitats, com ara danses, matinades, cercaviles, correfocs...

Del guarniment als carrers, part essencial i més distintiva de la Festa Major de Gràcia, en tenim la primera referència escrita el 1862, any en què es van publicar un seguit de notícies

que parlaven de carrers i de places de Gràcia guarnits amb enramades. Aquestes ornamentacions estaven elaborades amb matolls i brancatges, encaixats amb diferents classes de flors i amb garlandes de papers de colors.

Al segle XIX, els petits tallers professionals de guixaires, de fusters, de paletes o de ferreters van ser determinants a l'hora de confeccionar els guarniments de l'època. Aportaven coneixements, estris i creativitat a les veïnes i els veïns de la vila de Gràcia d'aquell moment. Ja avançat el segle XX, la major part d'aquests tallers van desaparèixer i van sorgir altres oficis que també van ser decisius a l'hora de decorar l'espai públic de la Festa Major amb un estil molt més actual i renovat.

El 30 de juliol de 1997 la Festa Major de Gràcia fou declarada festa d'interès nacional, amb els guarniments dels carrers i les places com a tret distintiu. Altres distincions

El carrer del Progrés
per la Festa Major,
l'any 2013.

Festa Major de Gràcia

que ha rebut la Festa Major de Gràcia són la de festa patrimonial de Catalunya, la Creu de Sant Jordi, la Medalla d'Or al Mèrit Cultural de l'Ajuntament de Barcelona, el Premi Vila de Gràcia a títol col·lectiu i el Premi Nacional de Cultura de Catalunya 2018.

Organització

La Fundació Festa Major de Gràcia, que aglutina els carrers i places associats que participen en el concurs de guarniment, amb la col·laboració del Centre Artesà Tradicionari, la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia, l'Orfeó Gracienc, el Centre Moral de Gràcia, l'Associació de Veïns i Amics del Passeig de Sant Joan, el Taller d'Història de Gràcia, la Federació de Colles de Sant Medir, l'església de Santa Maria de Jesús de Gràcia, el Club d'Escacs Tres Peons, la Salle, el Club Ciclista Gràcia, el Cercle Catòlic de Gràcia, el Cargol Graciós i el Casal d'Avis Siracusa, entre d'altres.

El carrer de la Fraternitat de Baix per la Festa Major, l'any 2017.

Descripció

És l'expressió màxima de la identitat gracienc. Conserva el caire de festa veïnal i participativa entre les associacions de veïns i veïnes que organitzen la Festa Major al seu carrer o a la seva plaça. L'eix principal de la festa són els guarniments de carrers i places, així com les activitats que es programen cada dia de la festa —infantils, veïnals, balls, etcètera—, organitzades per juntes directives d'associacions o comissions de veïns.

Els elements dels guarniments són configurats pels festers

El tret diferencial de la Festa Major de Gràcia són els guarniments dels carrers i les places, unes decoracions que al llarg del temps han passat de ser enramades de matolls, brancatges i flors a engalanaments més sòlids, més descriptius, més creatius.

Festa Major de Gràcia

Elements dels guarniments

Els elements dels guarniments són la portalada, el sostre, els laterals o el motiu central, i la il·luminació.

Portalada

Conjunt d'elements ornamentals o arquitectònics situats en cadascun dels dos extrems del carrer o tram de carrer que en defineixen i en delimiten l'entrada i la sortida. Ateses les característiques especials de les places, excepcionalment es poden substituir les entrades per un motiu central important, en correspondència estètica amb el conjunt del guarniment.

Les primeres referències històriques de la Festa de Gràcia són la citació de 1817 de Francesc Curet a *Visions barcelonines. 1760-1860: Muralls enllà* i la del *Diari de Barcelona* del 19 d'agost de 1827.

Sostre

Conjunt d'elements harmònics que defineixen la part superior del carrer o plaça, construïts de paret a paret o bé que sorgeixen d'elements laterals i que es projecten de manera ascendent formant sostre.

Laterals

Elements harmònics i adients amb el conjunt del carrer col·locats a les parts laterals del carrer o plaça, de dalt a baix o de baix a dalt, així com a les parets.

Il·luminació

Elements lluminosos integrats en els motius del guarniment, que defineixen una estètica de llum pròpia i que substitueixen o es diferencien de la llum convencional (fanals).

Conjunt

Valoració total de l'estètica, l'harmonia, el disseny i l'originalitat del conjunt d'elements que configuren un espai guarnit: sostre, laterals, portalades, motius centrals i il·luminació, així com tots els detalls que la comissió o associació de cada carrer elabori per al seu guarniment.

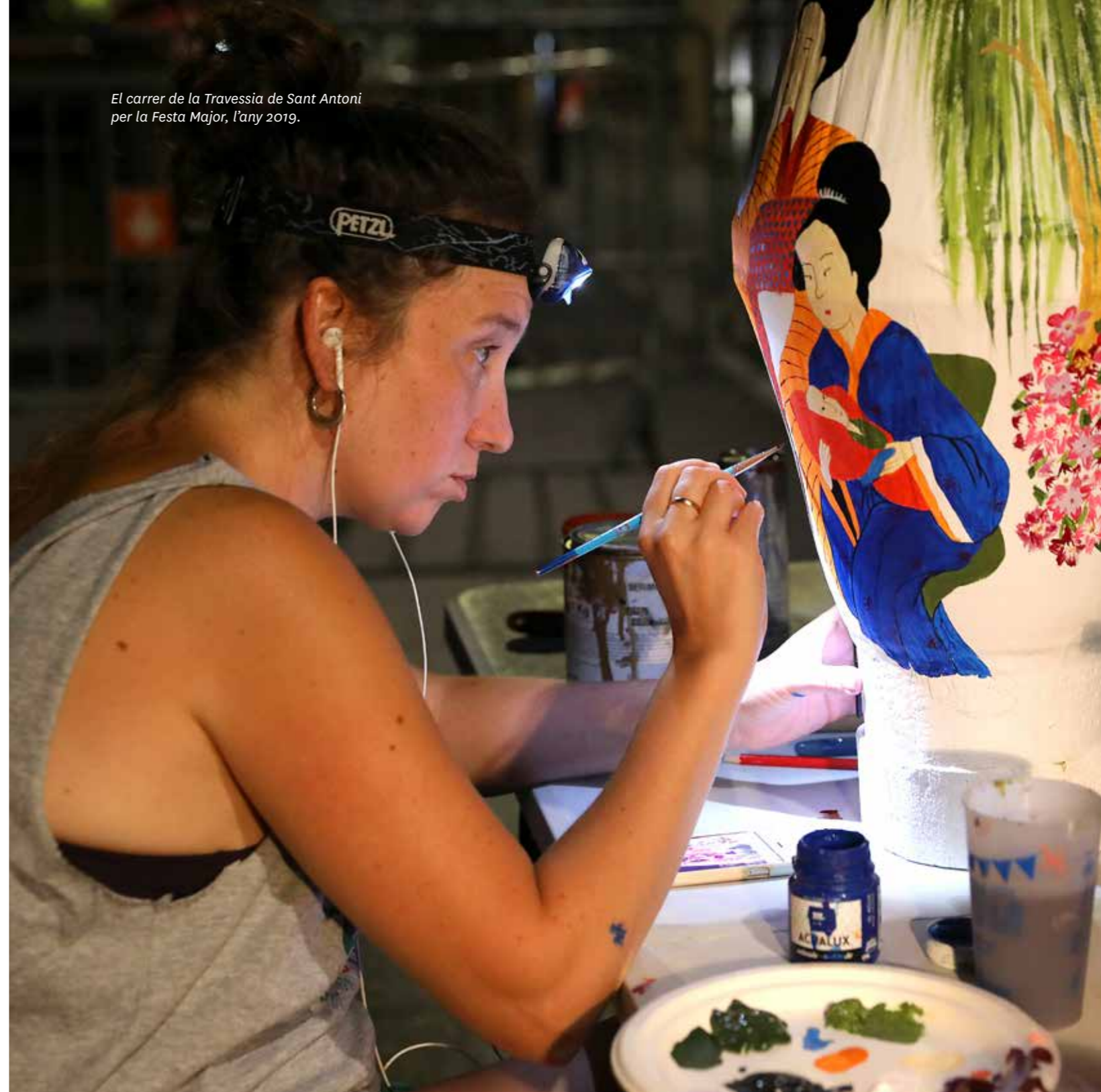
Els indicadors de la festa són importants en la mesura que mostren una realitat difícilment superable en festes del mateix tipus: pel nombre d'actes, per les múltiples localitzacions i per les àmplies i variades programacions.

A banda de les activitats i els guarniments de les associacions que formen la Fundació Festa Major de Gràcia, també es duen a terme un gran nombre d'activitats i actes organitzats tant per la Fundació com per altres entitats de la vila i pel mateix Districte.

Els festers

El guarniment dels carrers i les places, que va començar a la dècada de 1860, no hauria estat possible sense els festers. Els guarniments són una obra col·lectiva i efímera, fruit del grapat d'hores de moltes persones que les dediquen a aquesta activitat de manera altruista i que participen en la finalitat comuna de transmetre valors de convivència i veïnatge, uns valors essencials per a la societat que ha conviscut amb la festa durant tots aquests anys. En el passat, la construcció del guarniment era a càrrec de floristes, guixaires, paletes, fusters, ferrers i altres persones d'ofici, veïns i veïnes dels indrets que es guarnien. Avui en dia, nous oficis s'han afegit a la llista, com ara dissenyadors, dibuixants, informàtics, oficinistes..., que, juntament amb els veïns i les veïnes, mantenen la festa viva.

El carrer de la Travessia de Sant Antoni per la Festa Major, l'any 2019.

Presentació de la samarreta de la Festa i dels carrers, les places i els espais de la Festa Major de Gràcia

El divendres més proper a la festivitat de Sant Jaume.

Origen

A partir de 1994 es va crear el Concurs de Cartells i, amb motiu de la seva presentació pública, es van mostrar, també, la samarreta de la Festa i els carrers, les places i els espais de la Festa Major de Gràcia. Al començament, es feia mitjançant dos pilars de quatre a càrrec dels Castellers de la Vila de Gràcia i, posteriorment, s'hi va afegir el Gegantó Torres, com a portador de la samarreta de la Festa. Aleshores, l'acte es va reestructurar i també hi van començar a participar els Geganters, els Trabucaires de Gràcia i, si s'esqueia, altres colles de Gràcia.

Organització

La Fundació Festa Major de Gràcia, amb la col·laboració de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.

Descripció

Acte de presentació dels espais, els carrers i les places de la Festa Major, i de la samarreta de la Festa, que té lloc a la plaça de la Vila. S'inicia amb una cercavila, des del carrer del Penedès, a tocar de la plaça de la Vila, format pels Gegants de Gràcia, el Gegantó Torres, els Trabucaires de Gràcia, els Castellers de la Vila de Gràcia i, si s'escau, també, altres colles de cultura popular. Davant de la seu del Districte, les colles participants fan els lluïments respectius. A continuació, els Castellers de la Vila de Gràcia fan dos pilars de quatre per presentar la samarreta que porta l'enganxa.

Posteriorment, el Gegantó Torres fa un ball i, després, el president de la Fundació Festa Major de Gràcia i el regidor i el president del Districte substitueixen la samarreta de l'any anterior per la nova, i el Gegantó torna a ballar. Tot seguit, es van esmentant tots els carrers i les places que guarneixen el seu espai i un representant de cadascun puja a la tarima a recollir la nova samarreta. També s'esmenten els altres espais de festa. En aquesta part de l'acte, cada vegada que es diu el nom d'un espai els Trabucaires de Gràcia, des del balcó de l'Ajuntament, fan una galejada individual per a cada carrer, cada plaça o cada espai que participa en la Festa Major. L'acte finalitza amb un concert de la Banda Municipal de Barcelona.

La presentació de la samarreta de la Festa Major, l'any 2017.

Festa Major de Gràcia

El pregó

14 d'agost a les set del vespre.

Origen

El pregó, com a pòrtic de la Festa Major de Gràcia, tal com es coneix avui dia, data de 1986. No obstant això, hi ha referències de pregons anteriors. El primer pregó d'aquesta nova etapa va ser a càrrec de l'actriu Sílvia Munt i es va celebrar al Centre Artesà Tradicionari (l'Artesà) el 14 d'agost de 1986. L'any següent es va fer a l'envelat que es va aixecar a la plaça de la Revolució i, finalment, es va traslladar al balcó de l'Ajuntament, a la plaça de la Vila.

Organització

El Districte de Gràcia.

Descripció

Per iniciar l'acte, els músics de les colles de cultura interpreten diferents temes (de cada colla i conjunts). El pregoner o pregonera, acompanyat per les autoritats i el president o presidenta de la Fundació Festa Major de Gràcia, llegeix el pregó des del balcó del Districte. El regidor o regidora obre l'acte i presenta el president o presidenta de la Fundació Festa Major de Gràcia, el president o presidenta del Districte i el pregoner o pregonera, i, finalment, tanca l'acte l'alcalde o alcaldessa de la ciutat.

El pregó de Festa Major a càrrec
d'Elena Carreras, l'any 2018.

Festa Major de Gràcia

Les Matinades de Gralles

El matí del 15 d'agost.

Origen

Des de l'any 1978, els grallers i els tabalers de les colles de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia visiten els portals dels carrers guarnits.

Organització

La Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia i el Districte de Gràcia.

Descripció

L'inici i el final és a la plaça de la Vila de Gràcia.

Les Matinades de Festa Major, l'any 2007.

Les Matinades de Foc

El matí del 15 d'agost.

Origen

Se celebren ininterrompudament des de l'any 1981.

Organització

La Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia i el Districte de Gràcia.

Descripció

Seguint la tradició, aquest acte té com a objectiu fer saber als veïns i veïnes de la vila de Gràcia que la Festa Major ha començat. El primer any hi va participar la colla de diables La Vella de Gràcia, que en aquells moments era l'únic representant de les colles de foc que hi havia a la vila. Posteriorment, s'hi han anat afegint la resta de colles segons l'any de creació fins avui en dia i hi participen totes les colles de foc de Gràcia i els Trabucaires de Gràcia.

El recorregut ha variat al llarg del temps, però sempre s'ha fet pels carrers del nucli antic. Comença a la plaça de la Revolució i acaba a la plaça de la Vila de Gràcia.

Ordre de la cercavila

1. Els Trabucaires de Gràcia.
2. La colla de diables La Vella de Gràcia.
3. El Drac de Gràcia.
4. La colla de diables La Diabòlica de Gràcia.
5. La colla de diables La Malèfica del Coll.
6. El Gaudiamus, el Drac del Coll.
7. L'Atzeries de La Vella.

Festa Major de Gràcia

El Seguici del Matí de Festa Major

El matí del 15 d'agost.

Origen

Element de la festa reestructurat als anys vuitanta del segle xx, seguint una tradició que venia de dècades anteriors.

Organització

La Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia i el Districte de Gràcia.

Descripció

El Seguici del Matí de Festa Major és la màxima representació protocol·lària de les colles i de les imatges festives de Gràcia.

Composició (per ordre)

1. Músics de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.
2. Guàrdies de gala.
3. Autoritats i dos representants de cada colla de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.
4. L'Àliga de Gràcia.
5. Capgrossos.
6. Els Gegantons: el Torradet i la Gresca.
7. Els Gegants: Pau i Llibertat.
8. El Drac de Gràcia.
9. El Gaudiamus, el Drac del Coll.
10. L'Atzeries de La Vella.
11. Veïnes i veïns de Gràcia.

Amb la Guàrdia Urbana de gala, el Seguici del Matí de Festa Major surt de la plaça de la Vila de Gràcia pel carrer de Goya fins a Gran de Gràcia i, tot seguit, baixa cap a l'església de Santa Maria de Gràcia, on les autoritats, les figures i les colles són rebudes pel rector de la parròquia.

El Seguici de Festa Major, l'any 2016.

La missa

El matí del 15 d'agost.

Origen

La Festa Major de Gràcia té l'origen en la festivitat religiosa de l'Assumpció; per tant, l'origen de la missa és el mateix que el de la festa i data de començament de segle XIX.

Organització

L'església de Santa Maria de Gràcia. Hi col·labora la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.

Descripció

Acte religiós en la litúrgia del qual s'integren representacions folklòriques de les diferents colles i imatges festives de Gràcia. Durant l'homília entren els Capgrossos i els Gegantons. Els Gegants ballen la *Cançó solemne*. Posteriorment, es fa l'ofrena del ram de la Geganta Llibertat, que és la representant de les colles de cultura popular de Gràcia. Al final de la missa, entren els castellers i fan un pilar de quatre. En sortir de la missa, al pla de Salmerón els Trabucaires de Gràcia fan tres galejades d'honor. Els Bastoners de Gràcia ballen *El Violet de Gràcia d'honor* i els Bastoners de Barcelona ballen *El Barcelonès*. Tot seguit es torna a formar el Seguici de Festa Major amb les colles que hi actuen i es fa el recorregut invers fins a la plaça de la Vila de Gràcia.

El Matí de Festa Major

El matí del 15 d'agost.

Organització

La Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia i el Districte de Gràcia.

Descripció

Consisteix en l'entrada de les colles de cultura popular de Gràcia a la plaça de la Vila de Gràcia i l'actuació que fan tot seguit, distribuïda en una ronda.

Balls (per ordre)

1. Els Trabucaires de Gràcia.
2. L'Àliga de Gràcia.
3. La Colla dels Geganters de Gràcia.
4. La colla dels Bastoners de Gràcia.
5. L'Esbart Comtal i Bastoners de Barcelona.
6. Els Malsons de La Vella.
7. Els Escuats de La Malèfica del Coll.
8. La colla de diables La Vella de Gràcia.
9. El Drac de Gràcia.
10. La colla de diables La Diabòlica de Gràcia.
11. La colla de diables La Malèfica del Coll.
12. El Gaudiamus, el Drac del Coll.
13. L'Atzeries de La Vella.
14. Els Castellers de la Vila de Gràcia.

Es finalitza amb la interpretació de l'himne de les colles de cultura popular de Gràcia: *Timbrallers*.

Matí de Festa Major,
l'any 2018.

Cercavila de cultura popular

La tarda del 15 d'agost.

Organització

La Fundació Festa Major de Gràcia i la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia. Hi col·laboren la Federació de Colles de Sant Medir i Kabum.

Origen

El 21 d'agost de la Festa Major de 1999 es va fer la primera cercavila de gegants dividida en tres recorreguts per diferents carrers de la vila. L'any 2000 es va establir com a data per a la cercavila el 15 d'agost a la tarda, amb la participació de les diferents colles de cultura popular de Gràcia, a més de colles convidades d'arreu de Catalunya, d'Espanya, d'Europa i d'altres països del món.

Descripció

Desfilada de les diferents colles participants, amb un lluïment final a la plaça de la Vila. Des del 2010 el recorregut és el següent: carrer Gran de Gràcia amb carrer de Santa Àgata, travessera de Gràcia, carrer del Torrent de l'Olla, carrer del Diluvi i plaça de la Vila.

Cercavila de cultura popular
de la Festa Major, l'any 2017.

Festa Major de Gràcia

Ofrena a sant Roc

16 d'agost.

Organització

La Fundació Festa Major de Gràcia i la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.

Origen

Antigament, a Gràcia, el dia de Sant Roc es feien ofrenes davant de les fornícules dedicades al sant del carrer de Mateu i del carrer de la Fraternitat amb el de la Llibertat. L'any 1997, amb motiu del 180è aniversari de la Festa Major, es va fer una primera celebració. L'any següent, el 1998, els Castellers de la Vila de Gràcia van aixecar un pilar davant de les dues imatges de sant Roc del carrer de la Fraternitat, i el 1999 la Federació de Festa Major de Gràcia —avui, Fundació— va recuperar, en col·laboració amb els Castellers de la Vila de Gràcia i els Gegants de Gràcia, l'ofrena tal com es coneix avui en dia.

Recorregut

Comença a la plaça de la Vila de Gràcia, continua pels carrers de Francisco Giner, de Bonavista, del Perill i de Venus, i finalitza al carrer de la Llibertat amb el carrer de la Fraternitat.

Descripció

A la capella de Sant Roc, situada a la cruïlla dels carrers de la Fraternitat i de la Llibertat, tenen lloc un seguit d'actuacions en l'ordre següent: galejada dels Trabucaires de Gràcia, ballada dels Bastoners de Gràcia, actuació, si s'escau, d'altres colles, ball dels Gegants de Gràcia, ball dels Gegantons Torradet i Gresca, i del Gegantó Torres de la Fundació Festa Major de Gràcia, ball de l'Àliga i un pilar aixecat pels Castellers de la Vila de Gràcia, en el qual l'inxaneta fa l'ofrena floral al sant.

Ofrena a sant Roc, l'any 2018.

Festa Major de Gràcia

Els castells a les festes de Gràcia

Pilar caminat

Coincidint amb la Diada de Vigílies o la Diada de Completes.

Origen

La primera edició del pilar caminat va ser el 22 d'agost de 1998, quan va arribar fins al número 4 de la plaça de la Vila. La primera edició en què es va descarregar va ser la del 15 d'agost de 1999. El pilar caminat vol ser un homenatge a la gent del Camp de Tarragona, responsable d'exportar el fet casteller més enllà de les comarques tradicionals. Aquest és el cas dels Xiquets de Gràcia, una colla creada per persones del Camp de Tarragona que van venir a Gràcia al segle XIX a treballar i que hi van portar els castells.

Al Camp de Tarragona és molt habitual fer un pilar caminat, tal com demostra el fet que les quatre colles de la ciutat de Tarragona baixen un pilar des de la catedral fins a la plaça de l'Ajuntament.

Organització

Els Castellers de la Vila de Gràcia.

Descripció

A la plaça del Sol, a la cantonada del carrer dels Xiquets de Valls amb el carrer de Maspons, s'aixeca un pilar de quatre. Aleshores, aquest pilar inicia el recorregut cap al carrer dels Xiquets de Valls i el carrer de Mariana Pineda, entra a la plaça de la Vila de Gràcia i acaba davant de la seu del Districte de Gràcia, després de fer la corba de la cantonada del carrer del Diluvi amb el de Francesc Giner. Mentre es fa el pilar caminat, les gralles i els tabals toquen el *Pilar caminat*. L'hora d'inici és a les vuit del vespre.

Pilar caminat,
l'any 2017.

Festa Major de Gràcia

Diada de Vigílies

El dia abans de la jornada castellera de la Festa Major, en cas de vigílies, o bé un dia per escollir després de la jornada castellera de la Festa Major, en cas de completes.

Origen

La primera edició de la Diada de Vigílies es va fer el 19 d'agost del 2000. El motiu de la Diada de Vigílies és fer una Festa Major tal com es duu a terme al Camp de Tarragona, on es fa una actuació la nit abans de la Diada de Festa Major.

Organització

Els Castellers de la Vila de Gràcia.

Descripció

L'actuació té lloc a la plaça de la Vila, després que es descarregui el pilar caminat. L'actuació consisteix en tres rondes de castells i una de pilars. A més dels Castellers de la Vila de Gràcia, hi participa una colla convidada. Durant els castells sona el *Toc de castells*. L'actuació s'acaba quan els grallers i els tabalers interpreten el *Toc de vermut*.

2d8f per la Diada de Vigílies,
l'any 2013.

Festa Major de Gràcia

Diada Castellera de la Festa Major

El dissabte més proper al 15 d'agost. Excepcionalment, es pot fer en diumenge.

Origen

La primera edició de la Diada Castellera de Festa Major es va fer el 16 d'agost de 1998. En el calendari casteller, totes les colles castelleres de Catalunya celebren la Festa Major de la seva població, així com l'aniversari de la colla i la diada de la colla.

Organització

Els Castellers de la Vila de Gràcia i la Fundació Festa Major de Gràcia.

Descripció

Abans de l'actuació es carrega un pilar al carrer dels Xiquets de Valls per homenatjar els iniciadors dels castells. Posteriorment, se celebra la diada a la plaça de la Vila. Quan la colla arriba a la plaça, els grallers i els tabalers toquen l'*Entrada a*

plaça. L'actuació es desenvolupa de la manera següent: tres rondes de castells i una de pilars, després els Castellers de la Vila de Gràcia carreguen un pilar al balcó del Districte. A part dels Castellers de la Vila de Gràcia, hi participen dues colles convidades. Durant els castells sona el *Toc de castells*, excepte per al pilar del balcó, per al qual es toca *Pilar al balcó*. L'actuació s'acaba quan els grallers i els tabalers interpreten el *Toc de vermut*.

3d9f per la Diada Castellera, l'any 2016.

Lliurament dels premis
de Festa Major, l'any 2013.

Lliurament de premis. Concurs de Carrers Guarnits, Balcons i Portalades

El lliurament de premis té lloc a les sis de la tarda del 17 d'agost.

Organització

La Fundació Festa Major de Gràcia.

Origen

Al començament, els premis als carrers guarnits es donaven en algun dels envelats de la Festa Major. Un cop recuperada la democràcia, el nombre de carrers va augmentar, així com el del públic assistent. El format de l'acte ha anat variant, tenint com a escenaris l'envelat de la plaça de la Revolució, el de la plaça del Sol, el de l'Escola Jujol, el de la seu del Districte i el de la plaça de la Vila de Gràcia, on es fa actualment.

Descripció

Aquest és un dels moments més importants de la festa, ja que es reconeix la vàlua artística de cada carrer i de cada plaça guarnida mitjançant els premis que atorga un jurat de persones vinculades amb el món creatiu seguint els paràmetres d'un reglament que especifica tots els elements que s'han de valorar.

Els premis dels carrers guarnits són els següents: del primer al tercer, premi d'honor; del quart cap

endavant, només premi, i de l'onzè cap endavant, accésit. També s'atorguen sis mencions especials en els àmbits de la reutilització de materials, la il·luminació, la innovació, el detall artístic, el sostre i la portalada. En aquest acte, la Federació de Colles de Sant Medir concedeix el Premi Dolça Festa al guarniment de carrer o a l'espai de festa que presenta més harmonia de llum i de colors.

També es lliuren premis a les tres millors portades de programa de Festa Major dels carrers i les places participants, així com premis als deu millors guarniments de balcons i de portalades.

La taula presidencial que lliura els diferents premis la integren el president o presidenta de la Fundació Festa Major de Gràcia, l'alcalde o alcaldessa de Barcelona —o la persona en qui delegui aquesta funció—, el president o presidenta de la Generalitat de Catalunya —o la persona en qui delegui aquesta funció—, el regidor o regidora i el president o presidenta del Districte de Gràcia, així com un conseller o consellera de cada partit polític que tingui representació al Consell del Districte.

El correfoc de Festa Major,
l'any 2016.

El correfoc i la fi de festa

L'última nit de la Festa Major.

Origen

Al principi, el correfoc va començar com una cercavila nocturna de tots els balls tradicionals.

Organització

La Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia, les colles de foc de Gràcia i el Districte de Gràcia.

Descripció

L'acte s'inicia amb la Tabalada Infernal, en la qual els tabalers de les colles de foc de Gràcia i les seves colles convidades recorren diferents carrers i places del centre de la vila, i acaben a la plaça de la Vila.

A continuació, tenen lloc els versots, a la mateixa plaça, a càrrec de les colles de diables de Gràcia. Els versots es componen de set intervencions, que simbolitzen els set pecats capitals, cadascuna de les quals rep la resposta de Llucifer, que encarna el cap de colla. Els versots consisteixen en poemes satírics sobre diversos àmbits de dins i de fora de la vila.

Finalment, comença el correfoc per diferents carrers del centre de la vila, fins que arriba a la plaça de la Vila. Quan s'hi arriba, cada colla

Ordre del correfoc infantil

1. Els Malsons de La Vella.
2. Els Escuats de La Malèfica del Coll.

Les colles convidades s'intercalen entre les colles graciencques.

Ordre del correfoc i fi de festa

1. La colla de diables La Vella de Gràcia.
2. El Drac de Gràcia.
3. La colla de diables La Diabòlica de Gràcia.
4. La colla de diables La Malèfica del Coll.
5. El Gaudiamus, el Drac del Coll.
6. L'Atzeries de La Vella.

Les colles convidades s'intercalen entre les colles graciencques.

Aquest ordre pot variar si hi ha algun aniversari de rellevància d'alguna de les colles i hi estan d'acord la majoria de les altres colles.

fa un lluitament i després se'n fa un de conjunt al so de la campana del Drac de Gràcia.

El correfoc de Festa Major,
l'any 2015.

El correfoc de Festa Major,
l'any 2018.

Altres festes d'entitats, colles o agrupacions

Obertura del Tradicionàrius Festival Folk Internacional

Segon divendres del mes de gener.

Origen

La primera edició del Festival es va celebrar l'any 1988, amb l'obertura que es descriu una mica més avall.

Organització

Centre Artesà Tradicionàrius (CAT).

Descripció

Inicialment i durant uns quants anys, a la nit, just quan repetien les deu al rellotge de la plaça, els Ministrers de la Vila Nova, situats davant de l'edifici municipal, interpretaven una peça de salutació a les autoritats, veïns i veïnes, i persones presents, que cada any variava. Després s'iniciava una cercavila en direcció a l'Artesà amb una *Marxa d'autoritats* d'autoria desconeguda provinent de Calella (el Maresme), en què s'intercalaven altres melodies del seu repertori

mentre durava el recorregut. En arribar a la plaça d'Anna Frank, la formació musical se situava de manera ordenada prop de l'entrada, on les autoritats que presidien l'acte tallaven la cinta que barrava el pas, per inaugurar oficialment una nova edició del Tradicionàrius.

Actualment, des de l'any 2015, la part musical és a càrrec de **Kabum i del Col·lectiu Guirigrall**, grups residents al CAT, que inicien el Seguici a la plaça de la Vila de Gràcia amb el *Toc d'atenció*, que és interpretat per dos grallers des del balcó de l'Ajuntament. En arribar la comitiva a la plaça d'Anna Frank, abans de procedir a tallar la cinta inaugural, s'interpreta el tema *Ball gemmat*.

Obertura del Tradicionàrius, l'any 2015.

Cloenda del Tradicionàrius Festival Folk Internacional

El divendres abans del Diumenge de Rams.

Origen

Des de l'any 1995.

Organització

El Centre Artesà Tradicionàrius (CAT). Hi col·labora la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.

Descripció

Cercavila de les colles de cultura popular de Gràcia des de la plaça de la Vila fins a la plaça d'Anna Frank amb un lluïment de cada colla a l'arribada. L'acte es clou amb els parlaments de les autoritats presents. Després, tots els músics de les colles de cultura de popular de Gràcia interpreten *Timbrallers*.

Ordre de la cercavila

1. Els Trabucaires de Gràcia.
2. L'Àliga de Gràcia.
3. Els Capgrossos, els Gegantons i els Gegants de Gràcia.
4. La Colla de Bastoners de Gràcia.
5. L'Esbart Comtal i Bastoners de Barcelona.
6. Els Malsons de La Vella.
7. Els Escuats de La Malèfica del Coll.
8. La colla de diables La Vella de Gràcia.
9. El Drac de Gràcia.
10. La colla de diables La Diabòlica de Gràcia.
11. La colla de diables La Malèfica del Coll.
12. El Gaudiamus, el Drac del Coll.
13. L'Atzeries de La Vella.
14. Els Castellers de la Vila de Gràcia (en funció del calendari casteller).

*Quico el Cèlio, el Noi i el Mut de Ferreries
al Tradicionàrius, l'any 2016.*

Altres festes d'entitats,
colles o agrupacions

Trobada Biennal de Gegants a Gràcia

El primer dissabte de maig,
cada dos anys.

Origen

Es fa des de l'any 1996, seguint la tradició gegantera de convidar gegants de diverses poblacions de Catalunya i de fora del territori català a la vila de cada colla amfitriona, mitjançant el sistema de tornar el convidat.

Organització

Els Geganters de Gràcia. Hi col·laboren l'Associació de Comerciants del Carrer Gran i voluntaris de diverses colles de Gràcia.

Descripció

Durant un cap de setmana tenen lloc diverses activitats. L'acte central és la cercavila de gegants, gegantons i capgrossos de totes les colles geganteres convidades.

La cercavila surt a les sis de la tarda del carrer Gran de Gràcia, cantonada amb el carrer de Betlem, i va fins al carrer de Goya, la plaça de la Vila, el carrer de Goya una altra vegada i el pla de Salmerón.

El Concurs de Balls de Gegants es fa a continuació de la presentació de les colles participants i la plaça de la Vila de Gràcia és l'escenari on té lloc el lluïment final i on es lliuren els premis a les colles guanyadores i els records a les persones presents.

Durant la cercavila, un jurat valora i premia els millors balls de les colles geganteres participants. Durant el cap de setmana també tenen lloc activitats infantils i sopars de germanor.

Durant tota la setmana anterior es fan petits actes al carrer Gran de Gràcia que anuncien l'arribada de la trobada gegantera.

Biennal de Gegants a Gràcia,
l'any 2018.

Altres festes d'entitats,
colles o agrupacions

Diada Castellera de l'Aniversari dels Castellers de la Vila de Gràcia

Segon o tercer diumenge de maig.

Origen

Commemora la presentació oficial dels Castellers de la Vila de Gràcia, que va tenir lloc el 4 de maig de 1997.

En l'acte de presentació, els Castellers de la Vila de Gràcia van ser apadrinats pels Castellers de Sants, els Castellers de Sant Andreu de la Barca i els Castellers de Terrassa.

Els Castellers de la Vila de Gràcia tenen al calendari casteller de totes les colles castelleres de Catalunya diversos dies reservats per a celebrar l'aniversari de la seva presentació oficial, així com també la Festa Major de la seva població i la diada de la colla.

Organització

Els Castellers de la Vila de Gràcia.

Descripció

A les vuit del matí tenen lloc les Matinades pels carrers de la Vila, amb una cercavila encapçalada pels grallers i els tabalers de la colla. Les

Matinades tenen com a objectiu despertar els membres de la colla i avisar els veïns i veïnes que és dia d'actuació casteller.

El recorregut comença a la plaça de la Vila i finalitza amb un esmorzar a Can Musons.

A les dotze del migdia s'aixeca un pilar al carrer dels Xiquets de Valls com a homenatge a la colla que va iniciar la tradició dels castells. Posteriorment, se celebra la diada a la plaça de la Vila. Quan la colla arriba a la plaça, els grallers i els tabalers toquen l'*Entrada a plaça*.

L'actuació es fa de la manera habitual: tres rondes de castells i una de pilars. Després els Castellers de la Vila de Gràcia fan un pilar al balcó. A més, hi participen dues colles convidades. Durant els castells s'interpreta el *Toc de castells*, excepte per al pilar del balcó, per al qual es toca el *Pilar al balcó*. L'actuació s'acaba quan els grallers i els tabalers fan sonar el *Toc de vermut*.

Diada Castellera de
l'aniversari, l'any 2019.

Altres festes d'entitats, colles o agrupacions

Aplec de la Sardana de Gràcia

El segon diumenge de maig.

Origen

El primer Aplec de la Sardana de Gràcia va tenir lloc el 1956 al Park Güell i és un dels més antics de Catalunya. Des de l'inici va ser organitzat per la llavors anomenada Federació de Calles de Festa Major de Gràcia (avui, Fundació Festa Major de Gràcia) i durant els primers anys també va ser l'Aplec de la Sardana de Barcelona. Posteriorment, va tornar a ser l'Aplec de la Sardana de Gràcia i, amb motiu de les obres que es van dur a terme al Park Güell, a final dels anys vuitanta del segle xx va canviar d'ubicació i es va traslladar a l'avinguda de Pi i Margall. Va tornar al Park Güell fins a l'any 2007 i, finalment, es va establir a la plaça d'en Joanic.

Organització

La Fundació Festa Major de Gràcia.

Descripció

En l'Aplec participen tres cobles, que durant tot el matí i tota la tarda interpreten sardanes. Al matí se celebra el Concurs de Colles Improvisades i durant la sessió de la tarda un jurat dona a conèixer els guanyadors.

Aplec de la Sardana de Gràcia, l'any 2018.

Aplec de la Sardana de Gràcia, l'any 2018.

Aplec de la Sardana de Gràcia, l'any 2018.

Altres festes d'entitats,
colles o agrupacions

Diada dels Castellers de la Vila de Gràcia

A l'octubre o al novembre, en
funció del calendari casteller.

Origen

Commemora el primer assaig
de la colla, que es va fer el 23 de
novembre de 1996 a la plaça del Sol.
En aquest assaig van participar una
trentena de persones.

Organització

Els Castellers de la Vila de Gràcia.

Descripció

Segueix la mateixa estructura que la
Diada Castellera de l'Aniversari.

Diada Castellera de l'Aniversari,
l'any 2019.

Altres festes d'entitats,
colles o agrupacions

Diada de les Colles de Cultura Popular de Gràcia

Al llarg de l'any.

Origen

La Festa Major del 2005.

Organització

La Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.

Descripció

L'espectacle té lloc a la plaça de la Vila de Gràcia i explica els orígens de Gràcia fins a l'annexió amb Barcelona. A més, s'intercalen textos històrics i narratius entremig de les actuacions i els lluïments de les colles. Finalitza amb la interpretació conjunta de *Timbrallers*, l'himne de les colles de cultura popular de Gràcia.

Diada de les Colles,
l'any 2013.

Altres festes d'entitats, colles o agrupacions

La Flama del Canigó

La tarda del 23 de juny.

Origen

La Flama del Canigó és una tradició catalana que arrenca el 1967 i que s'entronca amb el solstici d'estiu. Cada any es renova al cim del Canigó la nit del 22 al 23 de juny i persones voluntàries la reparteixen per tots els racons del país. Finalment, amb la Flama del Canigó s'encenen totes les fogueres de Sant Joan que s'han preparat en pobles i ciutats.

A Gràcia aquesta festa es va celebrar durant uns quants anys fins que va desaparèixer. Es va recuperar el 2010 a la plaça de Lesseps en una revetlla popular que van organitzar diferents entitats de la vila. El 2011 la van liderar els Lluïsos de Gràcia i des del 2013 en té cura l'associació Òmnium Cultural Gràcia, amb la col·laboració d'altres entitats de la vila.

Organització

Òmnium Barcelona - Gràcia, amb la col·laboració de diferents entitats de Gràcia.

Descripció

Membres de l'organització de la Flama del Canigó de Gràcia la recullen a mitja tarda a la plaça de Sant Jaume de Barcelona. Arribada la Flama a la vila, s'inicia una cercavila fins a una plaça, on es llegeix el manifest corresponent i tot seguit es reparteix la Flama entre totes les entitats que en volen. Finalment, amb la Flama s'encén la foguera de la plaça del Sol.

Foguera de Sant Joan
a la plaça del Sol,
l'any 2017.

Arribada de la Flama del Canigó a Gràcia, l'any 2018.

La Flama del Canigó a Gràcia, l'any 2018.

Altres festes d'entitats,
colles o agrupacions

L'Home dels Nassos de Gràcia

El matí del 31 de desembre.

Origen

Durant moltes dècades l'Home dels Nassos havia estat només una tradició oral, una juguesca que el 31 de desembre es feia als més petits de casa, als quals es deia que aquest personatge té tants nassos com dies té l'any.

L'Home dels Nassos de Gràcia es va estrenar el 31 de desembre del 2011. Fet a imatge de qualsevol gracienc o gracienc, és un clar retrat de Francesc Derch Alió, líder de la revolta de les Quintes de 1870, darrer alcalde de la Gràcia independent, el 1897.

Impulsat per Josep Maria Contel, la construcció del Capgròs es va fer per subscripció popular i el va construir Àngels Jutglar.

Organització

Gestors del Centre de Cultura Popular La Violeta.

Descripció

El matí del 31 de desembre, l'Home dels Nassos surt del Centre de Cultura Popular La Violeta, acompanyat del seu seguici, dels portadors i dels músics, i enceta una cercavila pels principals carrers i places de la vila.

L'Home dels Nassos,
l'any 2018.

*El Drac i el Drac Jove, el matí
de Festa Major, l'any 2016.*

Imatgeria festiva

Construcció de la
figura de l'Atzaries al
taller de Dolors Sans,
l'any 2016.

*La cultura, i també, doncs, la cultura popular,
és un procés obert de comunicació, i només es viu
en tant que serveix per a comunicar coses,
no pas per a emmagatzemar-les.*

SALVADOR CARDÚS

Els Gegants: Pau i Llibertat

Origen

L'any 1981, l'Àrea de Cultura de Gràcia va convocar un concurs de disseny per a construir el Drac i els Gegants de la Vila de Gràcia.

Es van construir el 1982, en un moment històric de recuperació dels nostres trets culturals un cop establerta la democràcia.

Autoria

Àngels Jutglar, escultora, dibuixant i ceramista, va guanyar el concurs de disseny.

Estrena

Es van estrenar el 15 d'agost de 1982 a la plaça de la Vila de Gràcia, davant de les autoritats, els membres de les colles de cultura popular de Gràcia i el públic present. Els Gegants van ser batejats el 24 de març de 1985 amb els noms de Pau i Llibertat, per elecció dels nens i de les nenes de les escoles, de les entitats i dels esplais de Gràcia. En són padrins els Gegants de Barcelona —Jaume i Violant—, els Gegants Cubanitos de Sitges, els

Gegants de Gualba i els Gegantons del Coll, que sortien per primera vegada.

Durant el matí de Festa Major del 15 d'agost de 1993 es van estrenar els Gegants Nous de Gràcia, construïts també per l'autora dels primers gegants, Àngels Jutglar. En aquesta primera actuació, en Pau i la Llibertat van estar acompanyats pels Gegants Moros de Sitges.

Descripció

Àngels Jutglar va explicar a la premsa local que per dissenyar els Gegants va partir d'un moment històric especialment important per a la vila: la primera meitat del segle XIX. Un cop situada l'època, va detallar: «Els vestits que porten representen un ball molt popular, que es feia a Gràcia per Sant Isidre, on s'havia de ballar amb gambeto i barret de copa i regalar un ventall a la noia escollida per a la dansa. D'aquesta manera, i tenint en compte que els Gegants són elements festius, semblava oportú vestir-los engalanats, incitant així a la festa i alhora donant-los un aspecte solemne».

Estrena dels Gegants
Vells de Gràcia,
l'any 1982.

Gegant Pau

Alçada: **3 m i 75 cm.**

Pes: **70 kg.**

Representa un senyor benestant de final de segle XIX o començament de segle XX.

Vestuari

L'1 de juny del 2002 estrenà el vestit que llueix encara avui, elaborat pel taller Sarandaca de Granollers i finançat pels comerciants de la vila de Gràcia. Vesteix una capa de vellut negre, un faldellí gris, una armilla negra, una camisa de color crema i una corbata vermella amb una agulla. També duu, com l'original, un barret de copa negra a la mà dreta.

Geganta Llibertat

Alçada: **3 m i 55 cm.**

Pes: **55 kg.**

Representa una dona de casa bona de Gràcia de final de segle XIX.

Vestuari

L'1 de juny del 2002 estrenà el vestit que llueix encara avui, elaborat pel taller Sarandaca de Granollers i finançat pels comerciants de la vila de Gràcia. Se li confeccionà un bonic vestit blau ratllat, decorat amb volants i puntes blanques. Va guarnida amb un pom de flors i un ventall decorat amb els tres lliris blancs sobre un fons blau cel de l'escut de Gràcia. Duu també un camafeu al coll i dues arracades.

Nous Gegants de la Vila de Gràcia

Origen

Es tracta d'una rèplica dels mateixos gegants amb cartó pedra que en millora, de manera definitiva, l'estructura interna per tal d'alleugerir-los i en corregeix els acabats. Aquesta decisió es prengué pel pes excessiu dels gegants anteriors i per les diverses fractures que havien patit al llarg del temps.

Construcció

Jordi Grau, del Taller el Drac Petit de Terrassa.

Estrena

Pendent.

Descripció

Continuen representant una parella benestant de la vila de Gràcia de mitjan segle XIX i recuperen la idea original de la dissenyadora. Els materials utilitzats per a construir aquests gegants foren el cartó pedra per als cossos i una estructura de fusta.

Dades tècniques d'en Pau

Alçada: **pendent d'estimació.**

Pes: **pendent d'estimació.**

Vestuari

El vestit que llueix la nova figura fou elaborat pel Taller Goretti. També duu a la mà dreta, com l'original i l'antic, un barret de copa negre folrat de roba.

Dades tècniques de la Llibertat

Alçada: **pendent d'estimació.**

Pes: **pendent d'estimació.**

Vestuari

El vestit que llueix la nova figura fou elaborat pel Taller Goretti. Va guarnida amb un pom de flors, que són naturals el dia de la Festa Major, i un ventall decorat amb els tres liris blancs sobre un fons blau cel de l'escut de Gràcia. Duu també un collaret i dues arracades.

Gegants Nous de Gràcia de 1993, a la plaça de la Vila, l'any 2017.

El Drac de Gràcia

Pes: 120 kg.	Amplada: 1,20 m.
Llargada: 3 m.	Alçada: 2,5 m.

Origen

L'any 1981, l'Àrea de Cultura de Gràcia va convocar el concurs de disseny per a la construcció del Drac i els Gegants de la Vila de Gràcia. Es va construir el 1981.

Autors

El disseny guanyador del concurs va ser el de Néstor Pellicer, artista gracienc i eivissenc. Els artesans que van construir el Drac van ser Josep Cardona i Agustí Sevillano, a l'obra d'imatgeria festiva El Ingenio.

Estrena

El Drac va fer la primera aparició pública el dia de Sant Jordi de 1982 amb motiu d'una exposició de treballs escolars a l'Artesà. El dia 15 d'agost del mateix 1982 va fer la primera sortida al carrer per la Festa Major de Gràcia.

Dades tècniques

El Drac està construït a partir d'una carcassa de fusta, sobre la qual s'ha modelat el cos de cartó pedra.

Per l'elevat pes que té, cal que el portin dues persones. Se li desmunten les ales i la cua. Actualment, és un dels pocs dracs d'aquesta mena de construcció que està en actiu. Té quatre punts de foc a la boca, i l'artista i folklorista Jordi Pablo l'ha catalogat com a *drac reptant*.

Una de les particularitats del Drac de Gràcia que cal remarcar és la campana, un element que té a la punta de la cua. Una persona de la colla és l'encarregada de tocar-la en cada encesa. Aquesta campana simbolitza la Revolta de les Quintes de 1870 a la vila de Gràcia.

Des de l'any 1981, s'ha restaurat un parell de vegades. La primera va ser amb motiu de les Olimpíades de Barcelona 92, moment en què va ser pintat de nou i se li va restaurar una part del cap. La segona vegada fou l'any 1999, per reparar desperfectes

del cartó pedra i reforçar l'estructura de fusta.

El Drac ha patit unes quantes modificacions respecte del disseny original, com ara les ales de fusta i de cartó d'emmotllar en tons blaus, que van passar a ser de ferro i roba pintada. Domènec Umbert va fer una còpia del Drac amb materials més lleugers.

Estrena del Drac de Gràcia, l'any 1982.

El Drac Jove de Gràcia,
l'any 2015.

El Drac Jove de Gràcia

Pes: **85 kg.**

Amplada: **1,20 m.**

Llargada: **3,45 m.**

Alçada: **2,5 m.**

Origen

L'any 2004. És una rèplica del Drac de Gràcia.

Autoria

La constructora és Dolors Sans, de Vilafranca del Penedès.

Dades tècniques

El Drac està construït a partir d'una estructura de ferro i alumini, sobre la qual s'ha modelat el cos amb fibra de vidre i resines.

Fan falta diverses persones per a fer moure i fer ballar el Drac. Hi ha dos portadors a l'interior de la figura, que mouen i fan ballar el Drac; entre dos i quatre guies, un per cada pota de la figura, que tenen la funció de controlar i guiar els moviments del Drac; entre un i dos encenedors, que encenen la pirotècnia, marquen per on ha de circular la figura i assenyalen on s'ha d'aturar, i un campaner, que té la funció de tocar la campana per indicar a tota la colla que estan encenent la pirotècnia. El campaner és especialment

important perquè els portadors sàpiguen quan han de començar a moure's. Subministradors, cap de colla, portador del carro, persones de suport i tabalers són els altres membres de la colla. El funcionament de la colla en una actuació es basa en la rotació de tasques entre totes les persones que en formen part.

Les ales i la cua també se li poden desmuntar, té quatre punts de foc a la boca i és catalogat també com a *drac reptant* per Jordi Pablo. Altrament, permet fer moviments més àgils i vistosos.

El Gaudiamus, el Drac del Coll

Pes: **80 kg.**

Amplada: **2,20 m.**

Llargada: **4,40 m.**

Alçada: **2,20 m** (amb els portadors a dins).

Origen

El Gaudiamus, el Drac del Coll, es va construir, a proposta de la colla La Malèfica del Coll, com a reproducció del drac d'Antoni Gaudí situat al Park Güell de Barcelona, una figura reconeguda internacionalment i que s'identifica amb el barri del Coll. Veïns i veïnes, i empreses del barri van fer donatius per ajudar a finançar-ne la construcció, a més del Districte de Gràcia.

L'estrena va tenir lloc el 5 de juny de 1999 al Park Güell, amb una *performance* sobre el seu naixement, i seguidament es va presentar al barri del Coll amb un acte al parc de la Creueta del Coll i un correfoc posterior pels carrers del barri.

Els padrins del Gaudiamus van ser el Drac de Gràcia i el Drac Capallà d'Horta.

Autoria

El Drac del Coll va ser construït l'any 1999 per Dolors Sans, de Vilafranca del Penedès.

Materials

Fibra de vidre i estructura interior d'alumini.

Dades tècniques

Fan falta diverses persones per a fer moure i fer ballar el drac: dos portadors a l'interior de l'estructura; el pastor de la bèstia, o persona equipada amb la casaca dels diables de La Malèfica que s'encarrega de portar el botafoc i de guiar el Gaudiamus tot donant instruccions als portadors; dos civaders de la bèstia, o persones que s'encarreguen de subministrar la pirotècnia i de guiar també el drac, i el carro de la bèstia, o persona portadora del carro amb la pirotècnia. Si l'actuació és de cercavila sense foc, les persones que hi intervenen es poden reduir a tres: els dos portadors i el pastor de la bèstia.

La figura de senyor de la bèstia, o cap de la secció del drac, es tria per votació entre les persones que formen part de la colla durant l'aquelarre anual i, a més de

coordinar la secció, també és qui la representa a la Junta de La Malèfica del Coll.

Quan està en exposició, el Gaudiamus porta un faldó de lluïment, amb motius aquàtics i amb el logotip de La Malèfica de color platejat brodat al davant, mentre que quan surt n'utilitza un de diferent, més senzill, lleuger i que permet més visió exterior als portadors. El ball de lluïment està en procés de desenvolupament.

El Gaudiamus, el Drac del Coll, l'any 2015.

L'Atzeries, la bèstia de La Vella

Pes: **48 kg.**

Amplada: **1,70 m.**

Llargada: **2,40 m.**

Alçada: **2,75 m.**

Origen

Investigant la mitologia i els relats fantàstics de la vila de Gràcia, La Vella de Gràcia va topiar amb la interessant història de l'industrial Agustí Atzeries i el pacte que va fer amb el Diable. Aquesta història ha estat la font d'inspiració per a construir aquesta bèstia de foc.

Després de gairebé tres anys de feina, gràcies a la implicació de tota la colla en el finançament i amb la col·laboració de les botigues i el veïnat de la vila, el dia 15 d'agost del 2016 va fer la primera actuació després de sortir majestuosament des de la seu del Districte. Aquesta primera actuació va ser apadrinada pel Drac de Gràcia i el Gaudiamus, el Drac del Coll.

Autoria

Dolors Sans.

Material

Fibra de vidre.

Dades tècniques

És una figura classificada com a mitològica i és d'un sol portador. Té onze punts de foc, distribuïts pel cap, les ales i la cua. Porta una faldilla negra adornada amb flames vermelles i grogues, tal com els vestits dels diables de La Vella.

Els lluïments i les passejades de l'Atzeries estan acompanyats pel so de la seva secció de tabalers, que, amb tabals tradicionals, li marquen el ritme i n'augmenten la solemnitat.

Actualment, ja té tres temes propis: *El ball de l'Atzeries*, *L'infern* i *Los Garrontxos*, compostos per persones que formen part de la colla.

L'Atzeries, la bèstia de La Vella, l'any 2016.

Els Gegantons Gresca i Torradet

Torradet

Alçada: 250 cm.

Pes: 25 kg.

Gresca

Alçada: 220 cm.

Pes: 23 kg.

Origen

Els Gegantons van ser encarregats el 1999 per la llavors anomenada Federació de la Festa Major de Gràcia (avui, Fundació Festa Major de Gràcia) perquè desfilessin pels carrers guarnits.

Els noms de Torradet i Gresca van ser escollits per votació popular, entre els nens i les nenes de les escoles de Gràcia. Ella, la Gresca, és una lluna i representa les nits de Festa Major. Ell, el Torradet, és un sol i simbolitza les activitats diürnes de la festa.

Els Gegantons es van presentar en públic i es van batejar el 16 d'agost de 1999, i durant l'acte de l'ofrena a sant Roc i la Festa Major de 1999 es van passejar per tots els carrers guarnits.

Autoria

El disseny fou a càrrec de Mercè Galí i la construcció, a càrrec de l'Àngels Jutglar.

Dades tècniques

L'alçada es va estudiar per tal que els Gegantons poguessin passar pels carrers guarnits.

El Torradet i la Gresca són portats per la colla dels Geganters de Gràcia.

Els Gegantons Torradet i Gresca, l'any 2015.

Nous Gegantons de la Fundació Festa Major de Gràcia

Torradet

Alçada: **250 cm.**

Pes: **20 kg.**

Gresca

Alçada: **220 cm.**

Pes: **8 kg.**

Origen

Els Gegantons van ser encarregats per la Fundació Festa Major de Gràcia pels desperfectes que presentaven les figures originals i que amb el temps es van anar agreujant. Com que es tracta d'una còpia dels originals, continuen representant els dies i les nits de Festa Major, i estan pensats per a desfilars pels carrers guarnits.

Els Gegantons es van presentar en públic el 16 d'agost del 2017 (diada de Sant Roc) i la seva primera cercavila fou aquell mateix dia amb l'ofrena a sant Roc. Just abans de començar la cercavila cap a la capelleta del sant el dia del seu divuitè aniversari, els Gegantons celebraren l'estrena d'una renovació completa a la plaça de la Vila.

El Torradet vesteix una camisa taronja grossa i una faldilla de ratlles,

i duu una nova corbata més llarga i exagerada amb sols dibuixats, tot seguint el disseny original de Mercè Galí.

D'altra banda, la Gresca vesteix un vestit blanc amb una sanefa estampada a mà amb estrelletes, llunes i núvols, una faldilla blau marí, unes noves arracades d'estrelles i un nou collaret com les primeres joies que va tenir.

La renovació la dugué a terme l'artista vilafranquina Dolors Sans i les joies i l'estampació del vestit de la Gresca les van fer persones que formen part de la colla dels Geganters de Gràcia.

El Torradet i la Gresca són portats per la colla dels Geganters de Gràcia.

Construcció

Dolors Sans.

Estrena dels Nous Gegantons Torradet i Gresca, l'any 2017.

El Pepitu Campanar

Pes: 35 kg.

Alçada: 2,74 m.

Origen

L'origen del Gegantó Pepitu Campanar, que és una representació del campanar de la vila, és el 1984, quan Xavier Jansana va construir un nan com a reclam de la revista *Carrer Gran*. Es va presentar durant la Festa Major d'aquell any. Després de la desaparició de la revista, el 1989, el Capgròs es va cedir el 1998 a la colla dels Geganters de Gràcia, que el va presentar a la II Trobada de Gegants de Gràcia d'aquell mateix any, en forma de nan. Després d'unes quantes adaptacions, l'11 de desembre del 2004 va tenir lloc l'estrena com a gegantó de Pepitu Campanar, construït per Dolors Sans.

Durant el matí de Festa Major del 15 d'agost del 2015 es va estrenar la nova figura del Gegantó, construït per l'autor de la primera figura, Xavier Jansana, amb motiu del cent cinquantè aniversari de la construcció del campanar.

El Pepitu Campanar Nou

Pes: 29 kg.

Alçada: 2,88 m.

Origen

Còpia alleugerida del Gegantó anterior amb la incorporació d'una franja amb diferents relleus que representen els signes del zodíac a la part del mig. El dia de la presentació s'estrenà, també, el ball dels Gegantons de Gràcia, el *Repic de festa*, un ball dansat durant el matí de Festa Major, així com en altres ocasions, en què intervé el Pepitu el Campanar juntament amb els Gegantons Torradet i Gresca de la Fundació Festa Major de Gràcia.

Data d'estrena

15 d'agost del 2015.

Construcció

Xavier Jansana.

Estrena del Nou Gegantó Pepitu Campanar, l'any 2015.

Els Capgrossos de Gràcia, l'any 2017.

Els Capgrossos

Els Capgrossos de Gràcia són unes peces d'imatgeria festiva que tenen diferents procedències.

L'Agustinet, la Fada, la Bruixa i el Dimoni, cedits pel carrer de Sant Agustí l'any 1992, foren creats a l'obrador gracienc d'El Ingenio.

El Músic (antic Comes i Solà), cedit per l'Escola Reina Violant l'any 1993, fou construït pels mateixos alumnes d'educació infantil. Un cop reformat per Raquel Aparici, es va estrenar l'any 2003.

En Lluiset, cedit pels Lluïsos de Gràcia l'any 1993, fou construït per l'obrador El Ingenio per a una obra de teatre uns quants anys abans que se cedís als geganters.

A més, també hi ha dos capgrossos, anomenats el Vellet i la Velleta, força antics, cedits per un particular l'any 2002. Són padrins seus la resta de capgrossos. Executen unes coreografies pròpies dels balls *Marieta cistellera*, *Gironella* i *Foc*, a més de participar en el ball de Festa Major *Toc de Gràcia*.

El Ge, el Gan, la Ty i el Nus són quatre capgrossos en procés de recuperació fets de cartó pedra. Antigament eren d'escuma i reproduïen dos follets (Ge i Gan), una nimfa (Ty) i un drac (Nus). Tenen l'origen en la mateixa colla, a partir de 1998.

Les darreres adquisicions són el Dimoni Petit i el Drac Nus, fets també per l'obrador El Ingenio i adquirits el novembre del 2006. Van sortir per primer cop el 3 de desembre del 2006.

Els Capgrossos són transportats per una colla de nens i nenes de quatre a dotze anys que formen part dels Geganters de Gràcia i que normalment actuen conjuntament.

La Cuca Garlanda

Pes: 17 kg.

Llargada: 7 m.

Origen

Fou encarregada per la llavors anomenada Federació de la Festa Major de Gràcia (avui, Fundació Festa Major de Gràcia) com a homenatge a un dels components festius de la festa: les garlandes. S'estrenà durant la festa de Sant Roc de l'any 2000, el dia 16 d'agost. Els seus padrins són el Torradet i la Gresca.

Autoria

Àngels Jutglar.

Dades tècniques

Tal com relata Josep Fornés, el guarniment festiu del carrer, l'element més tangible del patrimoni etnològic de la Festa Major de Gràcia, es va convertir en element d'imatgeria festiva mitjançant la Cuca Garlanda.

La Cuca Garlanda, l'any 2017.

El Gegantó Torres, l'any 2017.

El Gegantó Torres

Pes: **35 kg.**

Amplada: **1,06 m.**

Alçada: **2,57 m.**

Origen

Fou encarregat per la llavors anomenada Federació de la Festa Major de Gràcia (avui, Fundació Festa Major de Gràcia) com a homenatge a qui va ser president de l'entitat durant gairebé vint anys, Albert Torres. S'estrenà durant la festa de Sant Roc de l'any 2007, el dia 16 d'agost.

Autoria

Àngels Jutglar.

Dades tècniques

El Gegantó Torres és l'encarregat, cada any, de presentar la samarreta de la Festa, juntament amb els carrers, les places i els espais de Festa Major, l'últim divendres de juliol.

El Gegantó Torres fa un ball i després el president o presidenta de la Fundació Festa Major de Gràcia, el regidor o regidora i el president o presidenta del Districte substitueixen la samarreta de l'any anterior per la nova que es presenta, i el Gegantó torna a ballar.

Altres moments en què té presència durant la Festa Major són l'homenatge a sant Roc i la cercavila de Festa Major.

L'Home dels Nassos

Pes: 5 kg.

Amplada: 55 m.

Alçada: 75 m.

Origen

L'any 2011, impulsada per Josep Maria Contel, es va iniciar una campanya popular per incorporar a l'imaginari festiu de Gràcia la figura de l'Home dels Nassos. Un projecte que va tirar endavant gràcies a la col·laboració de la gent, les entitats i els comerços de Gràcia.

Autoria

Àngels Jutglar, escultora, dibuixant i ceramista, i autora d'altres figures de l'imaginari festiu de Gràcia.

Estrena

El 31 de desembre de l'any 2011.

Descripció

És un capgròs fet a imatge de qualsevol gracienc o gracienc, és un clar retrat de Francesc Derch Alió, líder de la Revolta de les Quintes de 1870, darrer alcalde de la Gràcia independent, el 1897.

L'Home del Nassos,
el 31 de desembre del 2017.

Estrena de l'Àliga de Gràcia, l'any 2018.

L'Àliga de Gràcia

Pes: **40 kg.**

Amplada: **1,20 m.**

Llargada: **3 m.**

Alçada: **1,80 m.**

Origen

El projecte de l'Àliga de Gràcia fou ideat per activistes culturals graciencs. La creació de la nova figura responia a la voluntat d'enriquir el Seguici i dotar-lo d'una figura amb un simbolisme especial en representació de la ciutadania graciencia.

A començament del 2018, la Comissió de Protocol Festiu va aprovar el projecte d'integrar la figura de l'Àliga al Seguici Festiu de Gràcia.

Autoria

L'autor del disseny definitiu i de la construcció de la figura és Jordi Grau, del taller El Drac Petit de Terrassa.

Presentació

El 15 d'agost del 2018 a la plaça de la Vila, durant el matí de Festa Major.

Descripció

L'Àliga està inspirada en l'àliga cuabarrada, que, entre altres indrets, habita les serralades prelitorals davant de les costes catalanes. L'Àliga de Gràcia porta corona i, també, l'escut de Gràcia al pit.

Dades tècniques

La peça és de cartó pedra i la corona, de llautó. L'escut del pit està integrat en la mateixa peça de cartó pedra.

Per les mides, l'Àliga és portada per una sola persona i l'estructura que li permet reposar sobre el terra és desmuntable i no va subjecta a la figura quan se la fa ballar.

Colles de cultura i figures,
el matí de Festa Major de
l'any 2019.

Grups i colles de cultura popular

*Ofrena floral durant la missa de Festa Major,
l'any 2018.*

*La cultura és la forma cabdal de les relacions socials.
Cada persona està integrada en registres diferents.
La cultura no és un mosaic, sinó un calidoscopi
que conté tot el que hi ha a la vida.*

MANUEL DELGADO

Final del correfoc, l'any 2019.

La festa la fan les persones i els col·lectius. Sense aquests, la festa no tindria sentit com un element tradicional viu i integrador, cohesionador i generador de dinàmiques socials riques.

A Gràcia hi ha deu colles de cultura popular que formen la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia. Aquesta entitat aglutina les diferents colles i entre totes sumen més de cinc-centes sòcies i socis actius, que fan possible que la cultura popular a Gràcia sigui un element viu i dinàmic.

La majoria de les colles tenen l'origen, tal com les coneixem avui en dia, a començament dels anys vuitanta del segle xx, lligades a vocalies joves de les associacions de veïnes i veïns de Gràcia.

Respecte a les colles de foc, l'origen dels diables data de 1979, quan certes persones, procedents sobretot dels Castellers de Barcelona i de la Colla Vella de Diables de Sitges, van aparèixer de manera espontània i no organitzada en esdeveniments populars, com ara la Revetlla de Sant Joan o les Festes de Gràcia.

A continuació, es descriuen cadascuna de les colles que formen la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia, amb una ressenya de la història de cadascuna, de les persones que en formen part, de les activitats que organitzen i dels moments festius en què intervenen.

La Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia va ser condecorada amb la Medalla d'Honor de Barcelona l'any 2002.

Els Bastoners de Barcelona,
l'any 2017.

Esbart Comtal i Bastoners de Barcelona

L'Esbart Comtal es va fundar el 1964 i al cap de cinc anys, el 1969, es van fundar els Bastoners de l'Esbart Comtal, que el 1991 es van canviar el nom per Bastoners de Barcelona.

L'Esbart Comtal es va fundar el 12 de novembre de 1964 i va fer la ballada de presentació l'abril de 1965. A aquella ballada van assistir representacions de diferents esbarts, Òmnium Cultural i l'Obra del Ballet Popular, presidida pel mestre Lluís Moreno i Pallí. L'Esbart Comtal va ser apadrinat pel desaparegut Esbart Gresol i l'acompanyament musical fou a càrrec de la Cobla Popular.

Els Bastoners de Barcelona, que van organitzar la XV Trobada Nacional de Bastoners de Catalunya el 3 de juny de 1990, participen en totes les trobades nacionals de bastoners de Catalunya.

L'any 2008 van estrenar l'espectacle *Serrallonga*, dedicat al famós bandoler. Després d'una recerca de tres anys, van recuperar la música i els balls que es ballaven a la vila de Gràcia d'aquella època.

El 2009 van celebrar el quarantè aniversari i van convidar a la Diada Bastonera tretze colles bastoneres i cinc d'infantils.

L'entitat té dues seccions.

Esbart Comtal

Secció que té com a objectiu ensenyar i difondre les danses populars catalanes dels Països Catalans.

Bastoners de Barcelona

Secció que té com a objectiu ensenyar i difondre el ball de bastons tant d'arreu com de creació pròpia.

El vestuari de les persones que formen part de la secció dels Bastoners de Barcelona és el tradicional: camisa blanca amb escut a la màniga, pantalons blancs, faixa blava o vermella, mocador blau o vermell en bandolera, camells amb picarols i espadnyes de pagès.

Entre el seu patrimoni hi ha 382 músiques, 1.500 registres de balls de dansa catalana i de balls de bastons, i l'Arxiu Joan Antoni Ucher, amb

més de 2.600 músiques folklòriques catalanes.

Els Bastoners de Barcelona han creat onze balls, entre els quals en destaquen dos de dedicats a la vila de Gràcia: *El campanar de Gràcia* i *La marxa graciencina*.

Els Bastoners de Barcelona, l'any 2016.

Els Bastoners de Barcelona, l'any 2017.

La Vella de Gràcia

La colla va ser fundada l'any 1981 per persones que formaven part de la Colla Vella de Diablers de Sitges, encapçalats per Jordi Cubillos, amb el nom de Diablers de Gràcia. La primera actuació es va dur a terme durant la Festa Major de Gràcia d'aquell mateix any. El 1982 l'entitat es va canviar el nom pel de Colla Vella de Diablers de Gràcia i, posteriorment, l'any 2000, es va tornar a canviar el nom pel de Colla de Diablers la Vella de Gràcia. Actualment, des del 2012, el nom oficial és La Vella de Gràcia.

És la tercera colla de diablers més antiga de Barcelona, després dels Diablers del Clot i els Diablers de Sants, i és la colla de cultura popular més antiga de la vila que porta el nom de *Gràcia*. Les actuacions de la colla es concentren, bàsicament, a la vila de Gràcia i s'estenen per altres festes d'arreu del país. Els correfocs són la màxima expressió de la colla, la seva raó de ser i el mitjà per a portar la tradició infernal dels diablers als indrets més recòndits del país.

Des de l'any 2012, té la seu al Centre de Cultura Popular La Violeta, que també és la seu de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia. Anteriorment, havia tingut el local al Centre Artesà Tradicionari i als Lluïsos de Gràcia.

La Vella de Gràcia s'organitza en una junta formada per un president o presidenta, els vicepresidents o vicepresidentes de cadascuna de les tres seccions, el tresorer o tresorera i el secretari o secretària. La colla es reuneix, com a norma general, en dues assemblees a l'any.

La colla està formada per tres seccions.

La Vella de Gràcia

És la secció adulta, la que va néixer el 1981. Està formada per seixanta persones, entre diablers i tabalers. Organitza i participa en correfocs, en tabalades i en tallers de diablers.

Té estendard i ceptrot, i les figures del Llucifer i la Diablessa.

La Vella disposa d'un repertori propi de temes de tabals compostos per tabalers de la colla.

L'any 2003 Dani Tort, membre de la colla, va compondre *Timbrallers*, l'himne de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia.

Els Malsons de La Vella

L'any 2007 David Montfort, *Montxi*, Eva Tarragó, Judith Torredelfo i Pau

López van crear la primera colla de diablers infantils de la vila, els Malsons de La Vella. Van assajar per primer cop el 26 de maig i es van estrenar a la cercavila del matí de Festa Major d'aquell mateix any.

Està formada per quaranta persones, entre diablers i tabalers. L'equip dels Malsons s'encarrega de coordinar i d'organitzar la secció, amb el suport imprescindible de les famílies.

Els Malsons de La Vella tenen un ceptrot propi.

L'Atzeries de La Vella

L'any 2016, en el marc de la cercavila del matí de Festa Major, es va estrenar l'Atzeries de La Vella, la bèstia de foc de La Vella de Gràcia. Feia uns quants anys que les famílies dels Malsons, membres de la secció adulta i altra gent entusiasmada havien estat treballant en el disseny d'aquest nou projecte. La figura està inspirada en una llegenda de la vila de Gràcia, la d'Agustí Atzeries i la seva casa del Dimoni, situada al carrer de Torres, 20.

La secció està formada per trenta persones, entre portadors i tabalers.

Els tabalers tenen temes propis que toquen amb el tabal tradicional.

La Vella de Gràcia, l'any 2019.

Els Malsons de La Vella, l'any 2019.

*L'Atzarie de La Vella,
l'any 2017.*

L'Associació Cultural Colla del Drac de Gràcia

L'entitat va ser fundada el 1982 per persones que formaven part de l'Agrupament Escolta Lluís Companys. Actualment, la constitueixen unes vint-i-cinc persones encarregades de donar vida a les figures del Drac de Gràcia i el Drac Jove de Gràcia.

El Drac és present tant a les cercaviles com als correfocs, ja que, com a figura, pot actuar tant amb foc com sense.

En una actuació de la Colla del Drac participen les persones següents: un cap de colla, que és el responsable de coordinar i de dirigir l'actuació; dos portadors a l'interior de la figura, que fan moure i fan ballar el drac; entre dos i quatre guies, un per cada pota, que controlen i guien els moviments del Drac; entre un i dos encenedors, que encenen la pirotècnia, marquen per on ha de circular el Drac i assenyalen on s'ha d'aturar; un campaner, que ha de tocar la campana per a indicar a tota la colla que estan encenent la pirotècnia —la tasca del campaner

és especialment important, perquè els portadors sàpiguen quan s'han de començar a moure—; i els subministradors, el portador del carro, les persones de suport i els tabalers.

El funcionament de la Colla del Drac en una actuació es basa a intercanviar tasques entre tots els membres, tant per descansar quan se surt de carregar la figura, com per mantenir l'atenció necessària durant l'actuació. Només el cap de colla no intercanvia la seva funció, ja que té tota la informació de l'actuació (recorregut, altres colles, classe de pirotècnia, punts d'assistència, etcètera).

Les seves actuacions són les que marca el calendari festiu de la vila de Gràcia i de la ciutat de Barcelona, però també va a qualsevol altre indret on sigui convidat.

La Colla del Drac de Gràcia,
l'any 2018.

*La Colla del Drac de Gràcia,
l'any 2014.*

La Colla del Drac de Gràcia, l'any 2007.

Els Bastoners de Gràcia, l'any 2019.

Colla de Bastoners de Gràcia

La Colla de Bastoners de Gràcia va néixer la tardor de l'any 1981, si bé les dades històriques fan referència al segle XIX, quan el sector tèxtil de Gràcia creà una colla pròpia. Es tracta de la primera colla gracienc que balla a peu de carrer.

Jordi Badal, juntament amb altres graciencs i amb persones de Sitges que vivien a la vila, va impulsar la recuperació del ball de bastons a Gràcia. Al principi, amb el suport del cap dansaire del ball de bastons de Moià, es van crear dues noves coreografies, aprofitant les músiques de *La boja* i *El plegafems*, típiques del Garraf. Arran d'aquesta col·laboració, la Colla de Bastoners també balla *El ball de Moià*. Tot observant els diferents estils de balls de bastons, se'n va crear un de propi. Aprofitant la tonada d'*El Violet*, típica de Gràcia, es va fer una coreografia pròpia que culminà en el ball *El Violet de Gràcia*. La colla requereix un mínim de vuit persones per a ballar.

La Colla de Bastoners va actuar per primera vegada l'any 1982 a les

Festes de Teià i es va estrenar a les Festes de Gràcia del mateix any, a la plaça de la Vila.

Han actuat, entre d'altres, a la inauguració dels Mundials de Futbol de 1982, a les trobades nacionals de bastoners de Catalunya i de França, i a les festes majors de Gràcia i d'altres poblacions.

La Colla de Bastoners ha estat, al llarg de la seva història, fortament vinculada al Centre Artesà Tradicionari, que és la seva seu social i també el seu espai d'assaig. La colla necessita un mínim de vuit persones per a ballar, tot i que hi ha balls de sis, i té la col·laboració d'un graller, que interpreta les músiques dels balls de bastons.

El vestuari de la Colla de Bastoners de Gràcia es compon d'una camisa amb l'escut de la colla i pantalons blancs; espadenyes de color vermell i negre; mocador vermell amb puntets blancs lligat al cap; mocador de fer farcells embolicat damunt del pit i passat per sota l'aixel·la esquerra, com a símbol

de força, i faixa negra o vermella, a conjunt amb les espadenyes, que simula els cenyidors dels soldats. Completen el vestuari un faldellí vermell amb doble rivet negre o un faldellí negre amb doble rivet vermell i obert parcialment pel costat esquerre, i els camalls vermells o negres, a conjunt, amb dotze picarols lligats per sobre dels baixos dels pantalons.

Finalment, tenim els bastons de fusta circular d'alzina seca i el banderí amb l'escut de la colla, que porta un ballador i que aixeca per indicar el final del ball.

Alguns dels balls de la colla han estat cedits per altres colles, s'han recuperat d'antics balls o bé s'han creat a partir de músiques populars d'arreu del país.

Els Bastoners de Gràcia, l'any 2017.

Els Bastoners de Gràcia, l'any 2019.

La Diabòlica de Gràcia

L'any 1982, la Colla de Diables de Gràcia es divideix en dos grups: la Colla Vella de Diables de Gràcia, de tendència tradicional i amb la presència de membres provinents del Garraf i del Penedès, que vetllen per mantenir el sentit litúrgic d'aquest costum, i un altre de tendència innovadora, la Colla Jove de Diables de Gràcia, amb arrels i orígens en grups de recuperació de la cultura catalana formats a final de la dècada de 1970. Aquest col·lectiu aposta per incorporar la dona a la colla, per participar en correfocs d'arreu i per enfocar els jocs de foc i pólvora d'una manera més innovadora.

Aquest grup rep el nom definitiu de La Diabòlica de Gràcia l'any 1984 i pretén jugar l'esperit crític dels diables tradicionals amb una nova configuració estètica del costum. Amb el pas dels anys, La Diabòlica de Gràcia s'ha consolidat en el teixit de la vila i participa en tots els actes culturals de caire festiu del barri.

Malgrat que ha tingut tabalers i tabaleres de manera cíclica des

que va néixer, no és fins a l'any 2010, quan s'obre l'Espai Jove La Fontana, que es consolida la secció de tabals amb més de trenta tabals, entre caixes, timbales, mitjos, greus i subgreus (també coneguts com a *zurdos*). Actualment, té més d'una quinzena de temes propis, entre els quals destaquen *Dark Side*, *Ragazza*, *Latin-Foc* i *TN*, i temes conjunts amb altres colles amb les quals La Diabòlica ha establert una gran complicitat, com ara La Malèfica del Coll amb el tema *Diablèfica*, o els tabalers i tabaleres del Poble-sec amb *Gràcia-sec*.

La secció de cremadors i cremadores disposa d'un estendard (amb l'opció de posar-hi fins a setze carretilles) i dues figures: en Llucifer i la Diablessa, cadascuna amb el seu propi ceptre. El ceptrot del Llucifer pot arribar a portar fins a cent vint carretilles o una combinació de sortidors i volcanets, i el de la Diablessa, fins a seixanta-vuit carretilles.

La Diabòlica de Gràcia, l'any 2014.

La Diabòlica de Gràcia, l'any 2018.

La Diabòlica de Gràcia, l'any 2019.

Els Geganters de Gràcia, l'any 2018.

Geganters de Gràcia

Aquesta colla, creada oficialment l'any 1982, dona vida a quinze figures de la imatgeria festiva gracienc.

S'estructura en quatre àrees, que treballen conjuntament per enriquir la cultura popular: Gegants, Gegantons, Capgrossos i Músics.

El vestuari és una camisa blanca amb l'escut de l'entitat estampat a davant i a darrere, pantalons blancs, faixa blava i gel·laba ratllada (blanca i blava) com a complement d'hivern.

Els Geganters de Gràcia treballen de manera constant en les coreografies i en la posada en escena, per tal d'assolir una millora qualitativa del fet geganter. Han actuat arreu dels Països Catalans i de França en espectacles de caire tradicional, com ara la Trobada de Gegants a Santa Maria del Mar, en representació de la ciutat de Barcelona a Tolosa i a Saumur, en representació de la vila de Gràcia a Marsella i sa Pobla (Mallorca), o en espectacles de dansa contemporània, com ara *Dansant l'imaginari* al Fòrum de les Cultures Barcelona 2004.

Els Geganters de Gràcia fan dos balls propis: *El gambeto*, o *Ball de gala*, i *Toc de Gràcia* (només ballat per la Festa Major de Gràcia a partir del 2002).

La colla fa unes quaranta sortides a l'any arreu de Catalunya i participa en les principals trobades geganteres.

Les trobades biennals de gegants a Gràcia es programen des de l'any 1996 i es caracteritzen per un concurs de balls de gegants, en el qual participen un bon nombre de geganters i gegants arribats de Catalunya i de les Balears.

Un dels objectius dels Geganters de Gràcia és dur a terme una tasca social i de promoció de la cultura popular i tradicional en àmbits com ara el projecte *Contacontes de cultura popular per a infants*, en el qual, mitjançant l'adaptació i la representació de petits contes, es fa una tasca pedagògica i de divulgació de la imatgeria festiva. També treballa en projectes educatius i de participació a partir d'iniciatives

de diversitat cultural per tal d'obrir nous camins i donar continuïtat a les tradicions. I, a més, participa en activitats socials fora de la vila de Gràcia, com ara la tasca de divulgació del món geganter duta a terme al Casal de Joves del Raval.

Els Geganters de Gràcia actuen a les principals festes del calendari festiu gracienc, entre les quals destaquen la Festa Major de Gràcia, els Foguerons de Sant Antoni a Gràcia, la Revolta de les Quintes, la Diada de les Colles de Cultura Popular de Gràcia i la Trobada de Gegants.

Els Geganters de Gràcia,
l'any 2019.

Els Geganters de Gràcia,
l'any 2017.

Llaminadures
1,20€ / 100 grs

GELATS / HELADOS
ICE CREAM

Cuquerab / Cacerudo / Corer / 10€

Terna / Terna / Small / 1.50€
1 sabor / 1 sabor / 1 Sabor / 1.50€
2 sabores / 2 sabores / 2 Savors / 2.00€

La Malèfica del Coll

Entitat situada al barri del Coll. Fou fundada l'any 1985 com a iniciativa del grup de pioners de l'Agrupament Escolta Jaume I del Coll per aportar una colla de cultura popular al barri. L'any 1999 la colla va fer un pas més i va incorporar una bèstia de foc, el Gaudiamus, el Drac del Coll, com a secció específica. El 2012 la colla posa en marxa la iniciativa de crear una secció de tabalers infantils, els Escuats de La Malèfica del Coll. Finalment, el 2015 es crea la secció de foc infantil dels Escuats, de manera que, així, es completen totes les seccions.

La indumentària consisteix en una casaca de color negre amb cua (sense cua per a la secció dels Escuats), decorada amb dues banyes vermelles a la caputxa i una cresta de colors (blanc, blau cel, groc i vermell) que recorre l'espina. La casaca disposa d'un tapaboques. El vestuari es completa amb uns pantalons llargs negres amb triangles de color blanc, blau cel, groc i vermell a la part baixa, de roba gruixuda, que

també protegeixen del foc. A banda d'això, el Duc de l'Infern, o cap de diables, es guarneix amb un faldó negre, que duu imprès en vermell el logotip de La Malèfica del Coll.

Per a un correfoc, normalment, a més dels diables que surten a cremar, calen el carro, que és la persona que porta el carro de la pirotècnia; el civader, que proporciona la pirotècnia als diables; el botafoc, que encén les carrutxes a la resta de diables; i l'estendard, per a fer de topall o aturador, i avisar els diables fins on poden avançar amb el foc.

En l'estructura de la colla també figura el Duc de l'Infern o Duquesa de l'Infern, com a cap de diables; el Gran Cabró o la Gran Cabrona, com a president o presidenta; la persona que fa de Trencaorelles, com a cap de tabalers; el Senyor o la Senyora de la Bèstia, com a cap de Drac; el Baró o la Baronessa de l'Infern, com a cap de diables infantils; i el Senyor o la Senyora dels Turments, com a cap dels tabalers infantils.

El ritualista de diables organitza les figures de foc, consistents en una cremada conjunta, però amb l'afegit que els diables se situen en posicions concretes o fan moviments coordinats, de manera que es jugui amb l'efecte del foc i el moviment. Les figures actuals són *La sardana*, *El far*, *El far girant*, *Les croquetes*, *El castell* i *La barca*.

El Gaudiamus és una secció de La Malèfica del Coll que s'estructura en els portadors, dues persones a l'interior del Gaudiamus; el pastor de la bèstia, que guia el Gaudiamus durant el recorregut; el civader de la bèstia, que proporciona pirotècnia als diables; i el carro de la bèstia, que és la persona que porta el carro.

Els tabalers són els encarregats de crear una música de percussió mitjançant els tabals o timbals.

Els tabalers de La Malèfica es caracteritzen perquè toquen temes tradicionals catalans del foc, tots creats per membres de la colla (tenen més de quinze temes). Cal destacar el *Merengue*, que és tot un himne de La Malèfica, i també *140*, *Calentura* i *Gallina*.

La indumentària consisteix en una samarreta amb l'anagrama de la colla, pantalons negres amb triangles de colors blanc, blau cel, groc i vermell a la part baixa, i trinxes per a portar els tabals.

La Malèfica del Coll,
l'any 2017.

*Els Escuats de La Malèfica del Coll,
l'any 2019.*

*El Gaudiamus, de
La Malèfica del Coll,
l'any 2017.*

Castellers de la Vila de Gràcia

L'origen dels castells a Gràcia se situa entre final de segle XIX i començament dels anys trenta del segle XX. Cap a 1890 es va constituir la colla dels Xiquets de Gràcia, formada per gent procedent del Camp de Tarragona que migraren amb motiu de la crisi de la fil·loxera. Possiblement, aquests nous graciencs i graciencques van trobar en l'ambient popular de la llavors vila de Gràcia l'atmosfera propícia per a desenvolupar-hi l'activitat castellera en forma de colla local. Es té constància que aquesta colla va actuar, com a mínim, des de la dècada dels anys vuitanta del segle XIX fins a la segona dècada del segle XX. La majoria d'actuacions les van fer durant la Festa Major de Gràcia.

La història dels actuals Castellers de la Vila de Gràcia va començar a principi dels anys noranta del segle XX, per iniciativa d'un grup de joves de l'Agrupament Escolta de Sant Joan de Gràcia aficionats als castells. El 23 de novembre de 1996 van convocar el primer assaig a

la plaça del Sol, que va reunir una trentena de persones.

La primera aparició pública va ser el febrer de 1997 amb motiu de la Diada Castellera de Santa Eulàlia, a la plaça de Sant Jaume de Barcelona, on van aixecar dos pilars de quatre. La primera actuació a la plaça de la Vila de Gràcia (llavors, plaça de Rius i Taulet) va ser el 4 de març de 1997. Aquesta actuació va convocar una seixantena de castellers i es van aixecar diversos pilars i castells de cinc nets. La presentació oficial en el món casteller va ser el 4 de maig de 1997. Apadrinats pels Castellers de Terrassa, els Castellers de Sants i els Castellers de Sant Andreu de la Barca, ja van descarregar els primers castells de sis.

Els anys següents, la colla de Gràcia va anar evolucionant de manera positiva i es va consolidar com a colla de set, fins que el 6 d'octubre del 2002, amb motiu del XIX Concurs de Castells de Tarragona, van carregar el primer quatre de vuit de la seva història.

Els Castellers de la Vila de Gràcia, l'any 2014.

Castellers de la Vila de Gràcia

Des d'aleshores, els Castellers de la Vila de Gràcia no han deixat de fer el quatre de vuit i són una de les quinze millors colles del panorama casteller actual. L'any 2010 els Castellers de la Vila de Gràcia van descarregar per primera vegada el tres de vuit.

L'any 2012 van carregar el primer castell amb folre de la seva història: la torre de vuit amb folre. Però les dues temporades següents van descarregar molts castells nous, de manera que es van convertir en colla de nou. El 2013: 2d8f, 5d8, pilar de sis, 4d8 amb l'agulla i 3d9f. El 2014, pilar de set, 9d7, 4d9f i 3d8 amb l'agulla. Des de l'any 2012 la seu social i d'assaig de la colla és Can Musons, un edifici construït especialment per a la pràctica casteller i que ha resultat un revulsiu per als Castellers de la Vila de Gràcia.

La colla és gestionada per dos equips de persones: la Junta, que s'encarrega de la direcció i la gestió en general de la colla, i la Tècnica, que es cuida de regular el funcionament de la colla pel

que fa a la seva activitat principal, els castells. La Junta i la Tècnica s'escullen en assemblea per votació oberta entre tots els castellers de la colla que, segons els Estatuts, puguin exercir el dret de vot.

A la colla també hi ha el grup de grallers i tabalers, que, a més d'interpretar el *Toc casteller* mentre s'alcen els castells, toquen en cercaviles, en matinades i abans o després de l'actuació.

A banda de les activitats castelleres, la colla fa moltes altres activitats, com ara guarnir la plaça de la Vila durant la Festa Major o activitats socials.

La colla va ser reconeguda l'any 1999 amb la Medalla d'Honor de la Ciutat de Barcelona i el Premi Vila de Gràcia, i els castells han estat reconeguts com a patrimoni immaterial de la humanitat per la UNESCO.

Els Castellers de la Vila de Gràcia, l'any 2016.

Trabucaires de Gràcia

La colla dels Trabucaires de Gràcia va ser fundada el 3 de març del 2003 per un grup d'amics de diferents colles de Sant Medir, impulsats per Ernest Solvés, president d'honor de la colla —un alcoià de naixement—, que va traspassar la seva passió pel trabuc a la resta d'integrants de la colla.

La colla legalment constituïda es va presentar per primer cop en públic el dia 22 de febrer del 2004 amb motiu del pregó de Sant Medir, malgrat que la primera actuació de pes va tenir lloc el mes de juny del 2004, quan van participar en la cercavila commemorativa del centenari de l'Orfeó Gracienc.

La colla es va fundar amb l'objectiu de conservar i difondre la cultura tradicional i popular del país, i, en particular, una de les tradicions més antigues de Catalunya: les colles de trabucaires.

La senya d'identitat de la colla és l'escut, que està format per tres trets fonamentals de la colla: tres trabucs en posició vertical, com a

trabucaires; les violetes, la flor que porten els romeus i les romeves de Sant Medir, i els liris blancs de tres puntes sobre un fons blau celeste, símbol de la identitat gracienc.

L'uniforme està compost de camisa blau cel; armilla i pantalons negres; faixa, llaç i barretina de color blau, com la bandera de Gràcia, i espadenyes amb vetes negres. En diverses ocasions també es calcen sabates.

La colla també disposa d'un estendard com a element patrimonial, batejat el 9 d'agost del 2009 a l'oratori de Sant Felip Neri de Gràcia. Els trabucs i les polvoreres són propietat de cada trabucaire.

Les principals actuacions de la colla són: la Diada dels Trabucaires de Gràcia i Revolta de les Quintes, la Festa Major de Gràcia, els actes de Sant Medir, la Diada de les Colles de Cultura Popular, els Foguerons de Sant Antoni a Gràcia i la cercavila final del Tradicionàrius. També actuen quan són convidats a altres indrets de Catalunya i en

els diferents actes que organitza la Coordinadora de Trabucaires de Catalunya, de la qual formen part des del 2004.

Els Trabucaires de Gràcia,
l'any 2014.

*Els Trabucaires
de Gràcia,
l'any 2011.*

*Els Trabucaires
de Gràcia,
l'any 2015.*

L'Àliga de Gràcia, l'any 2018.

Associació l'Àliga de Gràcia

L'Associació l'Àliga de Gràcia es constitueix el 2017 amb l'objectiu de gestionar la figura de l'Àliga de Gràcia, que és de propietat municipal.

La colla està formada per dues seccions: balladors i músics.

L'entitat participa de manera activa en tots els actes de protocol, en els Premis Vila de Gràcia, moment en què la figura balla per a les persones premiades, i en les ocasions especials que s'ho mereixin.

L'Aliga de Gràcia, l'any 2020.

L'Aliga de Gràcia, l'any 2019.

Actuació conjunta
dels músics de les
colles de cultura
de Gràcia, l'any
2019.

Les músiques

Grups de tabals tradicionals de l'Atzeries,
l'any 2018.

*La música és un dels elements essencials de la festa
amb la qual festers i imatgeria vibren i fan vibrar.*

JEAN MARC GIRALT

La música és imprescindible per a entendre i viure les manifestacions de cultura popular. És difícil imaginar-se una diada castellera sense les gralles i els tabals marcant l'aleta, o un correfoc sense el ritme infernal dels tabals. Per no parlar del paper de la música en els balls de gegants o de bastons, sense la qual aquestes expressions perdrien tot el sentit.

El patrimoni musical vinculat a la cultura popular, doncs, és un element fonamental que s'ha de preservar. I a Gràcia tenim la sort d'haver construït un corpus de músiques ampli i molt divers que ha esdevingut part indestriable dels actes festius, de la imatgeria festiva i dels grups festers.

Actuació conjunta dels músics de les colles, l'any 2016.

Actuació conjunta dels músics de les colles,
l'any 2014.

Temes conjunts

Del patrimoni musical vinculat a la cultura popular gracienc, cal remarcar-ne els temes que hi tenen un pes específic, ja sigui pel paper destacat en el desenvolupament d'alguns dels actes festius o bé pel reconeixement que han rebut al llarg dels anys per part de músics i públic.

Aquests temes, que han esdevingut patrimoni comú de totes les colles (i han transcendit les persones que els van crear o les colles d'origen), tenen la particularitat que són interpretats per totes les colles de cultura popular i, per això, s'anomenen «temes conjunts».

Toc d'inici de Gràcia

Autoria: Josep Tardió Pi (2013). Tabalers de La Vella de Gràcia, La Diabòlica de Gràcia i La Malèfica del Coll, grallers dels Bastoners de Gràcia, Geganters de Gràcia, Castellers de la Vila de Gràcia i Àliga de Gràcia.

Instruments: caixa, timbala, mitjà, greu, subgreu, gralla, tarota i sac de gemecs.

Història: aquesta peça va néixer com a toc d'inici propi del Seguici d'Obertura de la Festa Major de Gràcia. L'any 2013 es va convocar un concurs entre les colles perquè es compongués una obra per a gralles i per a totes les seccions de tabals, que s'havia de convertir en un toc d'inici propi per al Seguici d'Obertura de la festivitat. El 15 d'agost del 2013 aquest tema va sonar per primer cop i cada 15 d'agost els músics de totes les colles de la Coordinadora l'interpreten durant el seguici d'autoritats. La composició és cíclica: la peça consta d'una introducció i de dos blocs que es van repetint de manera indefinida, amb interludis de tabalers, fins que s'arriba al final del Seguici i es decideix acabar.

Timbrallers

Autoria: Dani Tort (2005). Tabalers de La Vella de Gràcia, La Diabòlica de Gràcia i La Malèfica del Coll, grallers dels Bastoners de Gràcia, Geganters de Gràcia, Castellers de la Vila de Gràcia i Àliga de Gràcia.

Instruments: caixa, timbala, mitjà, greu, subgreu i gralla.

Història: és l'himne de les colles de cultura de Gràcia. Es va convocar un concurs per a compondre un tema per a gralles i per a totes les seccions de tabals, i el 18 de març del 2005 va sonar per primer cop a la cloenda del Festival Tradicionari. Des de llavors, en les diverses mostres de cultura que ofereixen les colles de Gràcia, el *Timbrallers* serveix per a ajuntar i agermanar les diferents entitats i posar punt final a les diverses cercaviles protocol·làries. Aquesta és la peça més emblemàtica que tenen les colles de cultura de Gràcia i any rere any la toquen i l'escolten amb gran orgull.

Temes musicals

Arribada de l'Àliga

Autoria: Fernando Landín (2018).

Àliga de Gràcia.

Instruments: flabiol, sac de gemecs, tarota, tabal i caixa.

Ball de l'Àliga de Gràcia

Autoria: Fernando Landín i Jordi Guilera (2017). Àliga de Gràcia.

Instruments: flabiol, sac de gemecs, tarota, tabal i caixa.

El vol de l'Àliga

Autoria: Fernando Landín (2018).

Àliga de Gràcia.

Instruments: flabiol, sac de gemecs, tarota, tabal i caixa.

Entrada de ball

Autoria: tradicional (llibre d'orgue de Lleida) (2018). Àliga de Gràcia.

Instruments: flabiol, sac de gemecs, tarota, tabal i caixa.

El ball de l'Atzeries

Autoria: Guillem Roma (2016).

L'Atzeries, la bèstia de La Vella.

Instruments: tabal tradicional.

L'infern

Autoria: Dani Tort (2016).

L'Atzeries, la bèstia de La Vella.

Instruments: tabal tradicional.

Los Garrontxos

Autoria: Rosa Dies (2017).

L'Atzeries, la bèstia de La Vella.

Instruments: tabal tradicional.

Muñeira

Autoria: Joan Ferrús López (2018).

L'Atzeries, la bèstia de La Vella.

Instruments: tabal tradicional.

La basca

Autoria: original del País Basc.

Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

La boja

Autoria: original de Vilanova.

Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Giravolt

Autoria: desconeguda.

Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Moià

Autoria: original de Moià.

Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

El molinet (Joan del Riu)

Autoria: original del Rosselló.

Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

La mort (Schiarazula Marazula)

Autoria: popular veneciana.

Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Parelletes

(La presó del rei de França)

Autoria: popular catalana.

Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Polca perillosa

Autoria: grallers de Sant Feliu de

Llobregat, amb arranjaments de

Jordi Meda. Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Grup de tabals de La Vella de Gràcia, l'any 2019.

El Plegafems

Autoria: original de Sant Pere de Ribes. Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Ziga-zaga (Salt de Plens de la Patum)

Autoria: popular de la Patum de Berga. Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

El soldat (La cirereta)

Autoria: música d'Enric Clarà i lletra de Josep Amich i Manuel Sugrañes (*Els petons i les cireretes*) (1925). Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Bastoncé

Autoria: original d'Els Laietans. Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Les criades

Autoria: popular catalana, amb arranjament d'Adrià Pasqual. Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

El virolet de Gràcia

Autoria: tradicional (recuperada els anys vuitanta del segle passat pel Grup de Recerca i Documentació dels Equips de Treball de Cultura Popular de Gràcia [ETCPG]).

Bastoners de Gràcia.

Instruments: gralles.

Dolors de Munt

Autoria: Enric Montsant i Damià (2001). Castellers de la Vila de Gràcia.

Instruments: gralles i tabals.

Marxa del vermut

Autoria: música original del món casteller. Castellers de la Vila de Gràcia.

Instruments: gralles i tabals.

Matinades llargues

Autoria: música original del món casteller. Castellers de la Vila de Gràcia.

Instruments: gralles i tabals.

Portant el pilar al balcó

Autoria: música original del món casteller. Castellers de la Vila de Gràcia.

Instruments: gralles i tabals.

Toc de castells

Autoria: música original del món casteller. Castellers de la Vila de Gràcia.

Instruments: gralles i tabals.

Toc d'entrada a plaça

Autoria: música original del món casteller. Castellers de la Vila de Gràcia.

Instruments: gralles i tabals.

Vals jota

Autoria: música original del món casteller. Castellers de la Vila de Gràcia.

Instruments: gralles i tabals.

Bulería

Autoria: Josep Tardío Pi (2013). La Diabòlica de Gràcia.

Instruments: tabals.

Pollastre a l'Aurum

Autoria: Josep Tardío Pi (2010). La Diabòlica de Gràcia.

Instruments: tabals.

Jo vaig de blau

Autoria: Josep Tardío Pi (2011). La Diabòlica de Gràcia.

Instruments: tabals.

Ragazza

Autoria: Josep Tardío Pi (2011). La Diabòlica de Gràcia.

Instruments: tabals.

Estudi

Autoria: Josep Tardío Pi i Francesc Arriaza (2012). La Diabòlica de Gràcia.

Instruments: tabals.

Pacharán

Autoria: Josep Tardío Pi (2012). La Diabòlica de Gràcia.

Instruments: tabals.

Grup de gralleres dels Castellars de la Vila de Gràcia, l'any 2016.

Joan Antoni Ucher
i el seu acordió,
l'any 2011.

The Dark Side

Autoria: Josep Tardió Pi (2013).
La Diabòlica de Gràcia.
Instruments: tabals.

Latin Foc

Autoria: Josep Tardió Pi (2014).
La Diabòlica de Gràcia.
Instruments: tabals.

TN

Autoria: Josep Tardió Pi (2015).
La Diabòlica de Gràcia.
Instruments: tabals.

Tekkk

Autoria: Josep Tardió Pi (2017).
La Diabòlica de Gràcia.
Instruments: tabals.

Barricada

Autoria: Josep Tardió Pi (2018).
La Diabòlica de Gràcia.
Instruments: tabals.

Diablèfica

Autoria: Josep Tardió Pi i Maria
Gibert (2011). La Diabòlica de Gràcia
i La Malèfica del Coll.
Instruments: tabals.

Gràcia-Sec

Autoria: Josep Tardió Pi i Roger
Tres (2014). La Diabòlica de Gràcia
i Tabalers del Poble-sec.
Instruments: tabals.

Ball de Serrallonga a la vila de Gràcia

Autoria: tradicional (2008). Esbart
Comtal i Bastoners de Barcelona.
Instruments: cobla o acordió
(en versió reduïda).

El campanar de Gràcia

Autoria: Joan Antoni Ucher (2000).
Esbart Comtal i Bastoners de
Barcelona.
Festes: Foguerons, Festa Major,
Diada de les Colles, diades
bastoneres, etcètera.
Instruments: acordió o gralles.

La marxa gracienc

Autoria: Joan Antoni Ucher (2002).
Esbart Comtal i Bastoners de
Barcelona.
Festes: Foguerons, Festa Major,
Diada de les Colles, diades
bastoneres, etcètera.
Instruments: acordió o gralles.

El ram i el ventall

Autoria: tradicional (recollida pel
Joan Amades). Esbart Comtal i
Bastoners de Barcelona.
Instruments: cobla.

El festeig

Autoria: Jordi Fàbregas (2007).
Geganter de Gràcia.
Instruments: gralles, tarotes i tabals.

Gambeto

Autoria: desconeguda.
Geganter de Gràcia.
Instruments: gralles, tarotes i tabals.

Toc de Gràcia

Autoria: Miquel Santin (2002).
Geganter de Gràcia.
Instruments: gralles, tarotes i tabals.

El repic de festa

Autoria: Ricard Ellis (2015).
Geganter de Gràcia.
Instruments: gralla, tarota, sac de
gemecs, tabal i caixa.

Ball dels Capgrossos de la Vila de Gràcia

Autoria: Ricard Ellis (2017).
Geganter de Gràcia.
Instruments: gralla, tarota, sac de
gemecs, tabal i caixa.

Els tres lliris

Autoria: Jordi Fàbregas (2012).
Geganter de Gràcia.
Instruments: gralla, tarota, sac de
gemecs, tabal i caixa.

Copes

Autors: Albert Giralt, Isaac Rubio i
Dani Tort (2002). La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Dialogué

Autoria: Dani Tort (2004).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Euler

Autoria: Guillem Roma (2004).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

L'honorable

Autoria: Dani Tort (2004).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

R. A. T. T. A. S.

Autoria: Dani Tort (2007).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

The Day

Autoria: Guillem Roma (2004).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

The Night

Autoria: Guillem Roma (2004).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Toc de Musó

Autoria: Guillem Roma (2008).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Tribal

Autoria: Dani Tort (2006).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Gauss

Autoria: Guillem Roma (2004).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Tallapets

Autoria: Guillem Roma (2006).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Catedral

Autoria: Guillem Roma Tort (2011).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Toc de correfoç

Autoria: Guillem Roma (2012).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Master

Autoria: Dani Tort (2005).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

Puti

Autoria: Dani Tort (2006).
La Vella de Gràcia.
Instruments: tabals.

140

Autoria: Salva Gabañach (2004).
La Malèfica del Coll.
Instruments: tabals.

Calentura

Autoria: Salva Gabañach (2000).
La Malèfica del Coll.
Instruments: tabals.

Gallina

Autoria: Salva Gabañach (2000).
La Malèfica del Coll.
Instruments: tabals.

Merengue

Autoria: Salva Gabañach (2001).
La Malèfica del Coll.
Instruments: tabals.

Marxa acompanyant autoritats

Autoria: anònima, tradicional de Calella. Ministrers de la Vila Nova.
Instruments: acordió, gralles, flautí, etcètera.

Tonada de Sant Antoni

Autoria: desconeguda (2009).
Ximbombes i xeremies i gaites.

Encesa del Drac

Autoria: Jordi Barbet, *Kami* (2017).
Drac de Gràcia.
Instruments: tabals i campana.

Grup de músics de l'Àliga de Gràcia, l'any 2019.

El carrer de la
Travessera de Gràcia
amb el carrer de
Torrijos, l'any 1930.

Medica especialista · Enfermedades
MEDICINA Y CIRUGIA
Consulta de 9 a 10 mañana · Sabado

Annexos

Els Gegants de la Casa de la Caritat per la Festa Major, l'any 1924.

Criteris que cal considerar a l'hora d'ampliar els elements d'aquest Protocol, amb raonaments de caràcter històric, social i cultural

Les noves festes, el nou imaginari, les noves activitats, les noves tradicions

La incorporació de noves tradicions és un fet habitual en qualsevol festa. La tradició festiva és el resultat d'un procés més o menys llarg de reiteració cíclica d'activitats que, amb el temps, es consideren patrimoni de la comunitat que les celebra. Totes les tradicions han començat algun dia, creades o impulsades per persones o col·lectius.

Si una nova colla de cultura popular o una figura festiva s'incorpora al Protocol Festiu, el moment de presentar-la és el matí de Festa Major, el dia 15 d'agost.

Imaginari, bestiari i altres representacions corpòries

Els elements d'imatgeria festiva solen simbolitzar personatges històrics o ficticis i moments de la història que la gent reconeixem com a esdeveniments importants. Les llegendes i els contes, fins i

tot els més locals, són capaços de suscitar emocions col·lectives que identifiquen la gent amb el territori.

La creació de nous elements ha de tenir en compte la realitat cultural de Gràcia. També ha de tenir en compte els elements de la història recent o llunyana que identifiquen la vila i que li donen caràcter, siguin activitats culturals o econòmiques ja extingides, siguin personatges històrics o fets o esdeveniments d'una part de la nostra història.

Les músiques i els balls de festa

A l'hora de crear o d'incorporar noves músiques i balls, també cal que tinguin una relació amb l'entorn social i cultural que ens envolta, a més de generar sinergies amb els recursos musicals del Districte de Gràcia.

Les noves músiques i els balls de festa han de tenir una raó de ser, sigui per a acompanyar l'imaginari o per a fer actes de caràcter protocol·lari; hi ha d'haver peces que reflecteixin la solemnitat de

determinats moments, actes i homenatges.

La relació amb els territoris de la cultura catalana

Amb l'objectiu d'aprofundir en les activitats que promoguin l'intercanvi amb el conjunt de territoris de parla i cultura catalanes, es considera, també, que una línia per a ampliar aquest Protocol és consolidar activitats que representin els trets culturals d'arreu dels Països Catalans.

Actuació castellera a l'entrada del carrer de Vic, l'any 1935.

Implicacions de l'aprovació del Protocol Festiu de la Vila de Gràcia

L'aprovació del Protocol Festiu de la Vila de Gràcia implica:

1. Un sistema de protecció del patrimoni tradicional, cultural i popular, en totes les expressions, incloent-hi el patrimoni immaterial.
2. El reconeixement institucional tàcit d'aquest patrimoni; per tant, també el compromís de vetllar per la seva bona salut.
3. La protecció de la possible banalització a partir d'un ús incorrecte i poc respectuós de les activitats de la cultura tradicional i popular, i contra la deslocalització, així com el manteniment de les arrels tradicionals que li donen sentit.
4. L'obligatorietat de mantenir els elements i les infraestructures de la cultura tradicional i popular en òptim estat d'ús i conservació.
5. El reconeixement de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia com a òrgan interlocutor i representant de les colles de cultura popular esmentades en aquest Protocol, així com de les que es puguin crear.
6. L'adquisició del compromís, tant per part del Districte de Gràcia com de les entitats, agrupacions, col·lectius i representacions de la cultura tradicional i popular graciencques, de vetllar per l'aplicació d'aquest Protocol i de fer-ne una avaluació i una revisió amb la periodicitat que es determini.
7. De manera extraordinària, la Comissió de Seguiment del Protocol Festiu de la Vila de Gràcia es reunirà si hi ha algun incompliment flagrant del Protocol o alguna altra disfunció.
8. Establir l'edifici històric de La Violeta com a seu i punt de referència de la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia. Altres seus de referència són el Centre Artesà Tradicionari i l'Espai Albert Musons.
9. Davant d'una nova proposta per a ser incorporada al Protocol, les persones promotores han de presentar un projecte a la Comissió de Seguiment en què se n'argumenti de manera adequada la inclusió.
10. En el marc d'aquest Protocol, l'Ajuntament de Barcelona, el Districte de Gràcia i la Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia, així com la Fundació Festa Major de Gràcia, la Federació de Colles de Sant Medir, el Taller d'Història de Gràcia, l'Associació Cultural TRAM i l'Associació Cultural Albopàs, entitats organitzadores de festes reconegudes en aquest Protocol, i també altres persones de vàlua reconeguda en el terreny de la cultura popular, han de treballar per establir instruments que defineixin la participació d'aquestes entitats en les diverses festes i activitats del Districte, i el suport que s'ha de rebre de l'Ajuntament.

Ball de bastons per la festivitat del Corpus, l'any 1956.

Directori d'entitats de cultura popular de Gràcia

Esbart Comtal i Bastoners de Barcelona

Carrer de Santa Eulàlia, 23, baixos
08012 Barcelona
627 545 038
santigerhard@gmail.com

La Vella de Gràcia Els Malsons de La Vella L'Atzeries de La Vella

Centre de Cultura Popular La Violeta
Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
lavella@lavelladegracia.cat
www.lavelladegracia.cat

Associació Cultural Colla del Drac de Gràcia

Centre de Cultura Popular La Violeta
Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
dracdegracia@gmail.com

Colla de Bastoners de Gràcia

Centre de Cultura Popular La Violeta
Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
collabastonersdegracia@gmail.com
www.bastonersdegracia.cat

Diabòlica de Gràcia

Centre de Cultura Popular La Violeta
Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
diabolica.gracia@gmail.com
www.diabolicadegracia.com

Geganters de Gràcia

Centre de Cultura Popular La Violeta
Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
info@gegantsdegracia.cat
<http://gegantsdegracia.cat/>

Malèfica del Coll El Gaudiamus, el Drac del Coll Escuats de La Malèfica del Coll

Centre Cívic El Coll - La Bruguera
Carrer de l'Aldea, 15
08023 Barcelona
932 562 877
colla@maleficadelcoll.org
<https://maleficadelcoll.org/>

Castellers de la Vila de Gràcia

Espai Albert Musons
Carrer de l'Alzina, 7
08024 Barcelona
932 187 452
info@cvg.cat
<https://cvg.cat/>

Trabucaires de Gràcia

Centre de Cultura Popular La Violeta
Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
trabucairesviladegracia@gmail.com

Associació l'Àliga de Gràcia

Centre de Cultura Popular La Violeta
Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
aligadegracia@gmail.com

Coordinadora de Colles de Cultura de Gràcia

Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
collesdecultura@gmail.com

Centre Artesà Tradicionari

Plaça d'Anna Frank, s/n
08012 Barcelona
932 184 485
tramcat@tradicionarius.cat
www.tradicionarius.cat

Centre de Cultura Popular La Violeta

Carrer de Maspons, 6
08012 Barcelona
937 060 881
administracio@lavioleta.cat
www.lavioleta.cat

Fundació Festa Major de Gràcia

Espai Albert Musons
Carrer de l'Alzina, 9
08024 Barcelona
934 593 080
info@festamajordegracia.cat
www.festamajordegracia.cat/

Federació de Colles de Sant Medir

Espai Albert Musons
Carrer de l'Alzina, 9
08024 Barcelona
651 584 707
federacio@santmedir.org
www.santmedir.org

Associació Cultural Albopàs

Carrer de la Reina Victòria, 2
07420 Sa Pobla
639 337 086
tonitorrens@telefonica.net
www.albopas.cat

Taller d'Història de Gràcia Centre d'Estudis

Passeig de la Mare de Déu del Coll, 79
08023 Barcelona
932 196 134
tallerhistoriagracia@gmail.com
www.tallerhistoriadegracia.cat

Federació dels Foguerons de Sa Pobla a Gràcia

Plaça d'Anna Frank, s/n
08012 Barcelona
932 184 485
foguerons@gmail.com
www.fogueronsgracia.cat

Òmnium Cultural Gràcia

gracia@omnium.cat

Relació de carrers i places de la Festa Major 2018

Durant les Festes de Gràcia del 2018, van participar en el Concurs de Guarniments els carrers i les places següents:

Carrer de Berga
Carrer de Ciudad Real
Carrer de la Fraternitat (tram entre el carrer de Josep Torres i el carrer de la Tordera)
Carrer de la Fraternitat de Dalt (tram entre el carrer de la Tordera i el carrer de Siracusa)
Carrer de Jesús
Carrer de Joan Blanques (tram entre el carrer de Sant Lluís i el carrer de l'Encarnació)
Carrer de Joan Blanques (tram entre la Travessera de Gràcia i el carrer de Ramón y Cajal)
Carrer de la Perla
Carrer de la Llibertat
Carrer de Maspons

Carrer de Mozart
Carrer del Perill
Plaça de la Vila de Gràcia
Plaça del Poble Romani
Plaça de Rovira i Trias
Placeta de Sant Miquel i Rodalies
Carrer del Progrés
Carrer de la Providència
Carrer de Puigmartí
Carrer de la Tordera
Travessia de Sant Antoni
Carrer de Verdi (tram entre el carrer del Robí i el carrer de la Providència)

Relació de colles de Sant Medir 2018

Les colles de Sant Medir federades en l'edició del 2018 són, per ordre de fundació:
L'Antiga de Sant Medir (1861)
Agrupació Bonanova Romeus de Sant Medir (1887)
La Unió Gracienca (1901)
La Humorística de Sant Medir (1912)
La Llibertat Gracienca (1917)
La Gardènia (1927)
Victòria (1947)

La Moderna de Gràcia (1948)
Monumental (1948)
La Parròquia de Sant Medir (1949)
Els Pílons (1960)
Timbaler del Bruc (1964)
Els Amics (1969)
Els Tivats (1922/1970)
La Nova de Sarrià (1928/1974)
L'Amistat de Gràcia (1975)
Els Patufets (1980)
La Pessigolla (1981)
Cal Ros (1983)
Dolça (1985)
Jovenívola (1987)
El Drac Ensucrat (1993)
Colla del Cau (1998)
La Tradicional de Gràcia (1999)
Els Ben Plantats (2016)

Foguera de Sant Pere, a la plaça de la Virreina,
l'any 1954.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE REUS. *Protocol Festiu de Reus*. Reus: 1999. [Ed. rev., 2006]

AJUNTAMENT DE TARRAGONA. *Protocol del Seguici Popular de la Ciutat de Tarragona*. Tarragona: 1991 i 2000. (Quaderns de Festa Major. Santa Tecla).

AJUNTAMENT DE TERRASSA. *Protocol Festiu de Terrassa*. Terrassa: 1998.

AJUNTAMENT DE VILAFRANCA DEL PENEDÈS. *Protocol Festiu de Vilafranca del Penedès*. Vilafranca del Penedès: 2006.

ALBERTÍ, Jordi. *Les colles de Sant Medir*. Barcelona: Lluïsos de Gràcia, 2005.

AMADES, Joan. *Costumari català*. Barcelona: Salvat: Edicions 62, 1982.

AMADES, Joan. *Tradicions de Gràcia*. Barcelona: Joan Amades i Gelats, 1950.

AMENGUAL, Asumpció [et al.]. *Els «Josepets» de Gràcia, 300 anys d'història*. Barcelona: Akribos, 1987.

Avui [Barcelona] (16 agost 1993).

BABIANO I SÀNCHEZ, Eloi; CONTEL I RUIZ, Josep Maria. *L'Abans de Gràcia*. Barcelona: Efadós, 2013.

BABIANO I SÀNCHEZ, Eloi; CONTEL I RUIZ, Josep Maria. *El campanar de Gràcia: Símbol i testimoni d'una vila*. Barcelona: Districte de Gràcia, 2015.

BARBERÀ, Xavier; MARTÍN, Mari Cruz (dir. i coord.). *Protocol Festiu de la Vila de Gràcia*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Districte de Gràcia, 2011.

BARRILLÓN, José. *Crónica de Gracia*. Barcelona: José Barrillón, 1948-1949.

BARRILLÓN, José. *Gracia artística documental: La Fiesta Mayor de Gracia*. Barcelona: La Crónica de Gracia, 1956.

Bases del Concurs de Guarniments. Barcelona: Fundació Festa Major de Gràcia, 2008.

BIA, Judit. Buidatge del *Diario de Barcelona*, entre 1813 i 1960.

BRASÓ VAQUÉS, Miquel. *Álbum histórico y gráfico de Gracia*. Barcelona: Impremta Arolas, 1850.

BRASÓ VAQUÉS, Miquel. *Breve historia de la Fiesta Mayor de Gracia*. Barcelona: Club Excursionista de Gracia, 1946.

CAMPS, Esteve. *Recull documental de Josep Vidal i Granés*. Barcelona: Federació de Colles, 2009.

CONTEL I RUIZ, Josep Maria; FRIGOLA, Joan Àngel. *La Festa Major de Gràcia vista pels fotògrafs Ramírez*. Barcelona: Taller d'Història de Gràcia: Ajuntament de Barcelona, 2011.

CURET, Francesc. *Visions barcelonines 1760-1860, Muralls enllà*. Barcelona: Dalmau i Jover, 1956.

Diario de Barcelona [Barcelona] (19 agost 1827).

FORNÉS, Josep; CONTEL Josep Maria. *L'etern efímer: Gràcia 200 anys de festa*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Districte de Gràcia, 2017.

GALLARDO, Carles. *Blau, fraternitat i castells*. Barcelona: Castellars de la Vila de Gràcia, 2002.

GRAU, Jan. *Festa, tradició i identitat*. Barcelona: Fundació Jaume I, 2003.

GRAU, Jan. *Tipologia de festes i tradicions*. Barcelona: Fundació Jaume I, 2003.

JUVENTÍ BALCELLS, Pere. *Gegants sitgetans. Retrospectiva del fet geganter sitgetà*. Sitges: Agrupació de Balls Populars de Sitges, 2016. (La Tarlatana; 2).

MUSONS, A.; PERELLÓ, Q.; RÀFOLS, J.; SENDRA, M. *Xiquets ahir, castellers per sempre*. Barcelona: Taller d'Història de Gràcia, 2002. (La Font de l'Atzavara).

MUSONS, Albert. *Les colles de Sant Medir*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2007.

PABLO, Jordi. *Arxiu festiu: Gràcia: Festa Major 1817-1943*. Barcelona: Federació Festa Major de Gràcia, 1998.

PABLO, Jordi. *Les festes de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona: Rosa dels Vents, 2003.

PABLO, Jordi. *La Mercè il·lustrada. Guia de la Festa Major de Barcelona*. Tarragona: El Mèdol, 2000.

Protocol de les Figures d'imatgeria Festiva. Barcelona: Colla del Drac del Poble Nou i Colla de Gegants de Poblenou, 1999. (Publicacions d'Imatgeria Festiva; 1).

RUMBO, Albert. *Origen del calendari festiu i tradicional català*. Barcelona: Fundació Jaume I, 2003.

SANCLEMENTE, Vicenç. *Gràcia: Història de la festa més gran del pla*. Barcelona: Carrer Gran, 1990.

Tradicionari: Enciclopèdia de la cultura popular de Catalunya. Barcelona: Enciclopèdia Catalana: Generalitat de Catalunya, 2005-2008. [Vol. 1, 3, 4, 5, 6, 10]

VICENS, Francesc. *Diguem Visca Sant Antoni!: Una aproximació musical a la Festa*. Palma de Mallorca: Documenta Balear, 2010.

Webgrafia

Associació Albopàs. <www.albopas.cat>.

Bestiari. Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. <<http://bestiari.cat>>.

Castellers de la Vila de Gràcia. <<https://cvg.cat/>>.

Centre Artesà Tradicionàrius. <www.tradicionarius.com>.

Districte de Gràcia. <www.bcn.cat/gracia>.

Federació de Colles de Sant Medir. <www.santmedir.org>.

Federació de Diables i Dimonis de Catalunya. <www.diables.cat>.

La Festa. Gràcia. <www.festamajordegracia.cat>.

Lluïsos de Gràcia. <www.lluisosdegracia.cat>.

Taller d'Història de Gràcia. <www.tallerhistoriadegracia.cat>.

[Consulta: 5 maig 2020]

Ajuntament
de Barcelona